

Niedersachsen

**DOLNY
ŚLĄSK**

2025 **SCHLESSEN** ŚLĄSK

**KULTURPREIS SCHLESSEN
DES LANDES NIEDERSACHSEN**

NAGRODA KULTURALNA ŚLĄSKA
KRAJU ZWIĄZKOWEGO DOLNEJ SAKSONII

KULTURPREIS SCHLESIEN DES LANDES NIEDERSACHSEN 2025

Verleihung durch die Niedersächsische Ministerin für Inneres,
Sport und Digitalisierung sowie den Marschall der Woiwodschaft
Niederschlesien am 20. September 2025 in Waldenburg

NAGRODA KULTURALNA ŚLĄSKA KRAJU ZWIĄZKOWEGO DOLNEJ SAKSONII 2025

Wręczenie przez Minister Spraw Wewnętrznych, Sportu i Cyfryzacji Dolnej
Saksonii oraz Marszałka Województwa Dolnośląskiego w dniu 20 września
2025 roku w Wałbrzychu

Mit freundlicher Unterstützung durch die Stiftung Niedersachsen
Przy życzliwym wsparciu ze strony Fundacji Dolnej Saksonii

INHALT

SPIS TREŚCI

GRUßWORT POWITANIE	6
Daniela Behrens	6
Paweł Gancarz	8
 Der Kulturpreis Schlesien Nagroda Kulturalna Śląska	10
Die Jury Jury	11
 HAUPTPREISTRÄGER JACEK GŁOMB	
LAUREAT NAGRODY GŁÓWNEJ JACEK GŁOMB	12
Zeittafel zu Leben und Werk von Jacek Głomb	
Kalendarium życia i twórczości Jacka Głomba	13
Laudatio für Jacek Głomb	
Laudacja dla Jacka Głomba.....	14
Danksagung Podziękowania	18
 HAUPTPREISTRÄGERIN ULRIKE DRAESNER	
LAUREATKA NAGRODY GŁÓWNEJ ULRIKE DRAESNER	20
Zeittafel zu Leben und Werk von Ulrike Draesner	
Kalendarium życia i twórczości Ulriki Draesner	21
Laudatio für Ulrike Draesner Laudacja dla Ulriki Draesner	22
Danksagung Podziękowania	26
 SONDERPREISTRÄGER GESELLSCHAFT FÜR INTERREGIONALEN KULTURAUSTAU SCH E. V.	
LAUREAT NAGRODY SPECJALNEJ STOWARZYSZENIE NA RZECZ MIĘDZYREGIONALNEJ WYMIANY	
KULTURALNEJ	28
Schlesienprojekte der Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch e. V.	
Projekty związane ze Śląskiem Stowarzyszenia na rzecz Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej	29
Laudatio für Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch e.V.	
Laudacja dla Stowarzyszenia na rzecz Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej	30
Danksagung Podziękowania	34
 Die bisherigen Preisträgerinnen und Preisträger Dotychczasowe laureatki i dotychczasowi laureaci.....	36
Impressum Stopka wydawnicza	38

Stanisław Wysocki | Künstler/Bildhauer Artysta/rzeźbiarz

DANIELA BEHRENS

Niedersächsische Ministerin für Inneres, Sport
und Digitalisierung und Vorsitzende der Jury
Kulturpreis Schlesien
Dolnosaksońska Minister Spraw Wewnętrznych,
Sportu i Cyfryzacji oraz przewodnicząca Jury
Nagrody Kulturalnej Śląska

Sehr geehrte Damen und Herren,

fast fünf Jahrzehnte ist es her, dass der Kulturpreis Schlesien ins Leben gerufen wurde: Als Zeichen der Verbundenheit, als Brücke zwischen Niedersachsen und Schlesien, zwischen Deutschland und Polen.

Heute, im Jahr 2025, steht der Preis mehr denn je für einen lebendigen, zukunftsgerichteten Dialog, der die Vergangenheit nicht nur bewahrt, sondern auch als Quelle der Inspiration für kommende Generationen begreift.

Die diesjährigen Preisträgerinnen und Preisträger – der Theaterregisseur Jacek Głomb, die Schriftstellerin Ulrike Draesner und die Gesellschaft für interregionalen Kultur-austausch e.V. – verkörpern eindrucksvoll, wie vielfältig sich das kulturelle Erbe Schlesiens in der Gegenwart entfaltet. Ihre Werke und ihr Engagement sind Ausdruck einer Kultur, die sich nicht in nostalgischer Rückschau erschöpft, sondern aktiv Fragen nach Identität, Zusammenleben und Zukunftsfähigkeit stellt.

In einer Zeit, in der gesellschaftliche und geopolitische Herausforderungen die europäischen Werte auf die Probe

stellen, wird die Rolle der Kultur als Labor für Verständigung und Innovation immer wichtiger. Die Jury, die in diesem Jahr um zwei neue Mitglieder aus den Bereichen Migration und Musik erweitert wurde, hat mit ihrer Auswahl ein starkes Signal gesetzt: Schlesische Kultur ist kein abgeschlossenes Kapitel, sondern ein offener Prozess, der von Menschen gestaltet wird, die Grenzen überwinden und neue Perspektiven wagen.

Die ausgezeichneten Persönlichkeiten und Institutionen stehen für eine Kultur des Miteinanders, die sich durch Offenheit, Kreativität und die Bereitschaft zum Dialog auszeichnet. Sie zeigen, dass kulturelle Vielfalt nicht nur ein Erbe, sondern auch eine Aufgabe ist. Eine Aufgabe, die uns alle angeht.

Schlesien war und ist ein Raum des Wandels, der Begegnung und des Austauschs. Die Geschichte der Region, geprägt von Migration, Verlust und Neubeginn, spiegelt sich im Schaffen der Preisträgerinnen und Preisträger wider. Ihre Projekte und Werke machen deutlich, dass Identität nicht statisch ist, sondern sich im Dialog mit anderen, im Überwinden von Grenzen und im gemeinsamen Erinnern immer wieder neu formt.

Gerade in Wałbrzych/Waldenburg, dem diesjährigen Ort der Preisverleihung, wird die enge Verbindung von Vergangenheit und Zukunft, von regionaler Verwurzelung und europäischer Offenheit sichtbar. Hier wird gefeiert, was Schlesien ausmacht: die Fähigkeit, aus Vielfalt Stärke zu schöpfen.

Der Kulturpreis Schlesien ist längst mehr als eine Ehrung für Verdienste um das kulturelle Erbe. Er ist ein Impulsgeber für die Zukunft, ein Forum für Begegnung und Austausch.

Szanowni Państwo!

Blisko pięćdziesiąt lat temu ustanowiono Nagrodę Kulturalną Śląska jako wyraz więzi oraz most łączący Dolną Saksonię i Śląsk, Polskę i Niemcy.

Dziś, w 2025 roku, nagroda ta bardziej niż kiedykolwiek jest symbolem żywego, ukierunkowanego na przyszłość dialogu, który nie tylko chroni dziedzictwo przeszłości, ale także przestrzega ją jako źródło inspiracji dla przyszłych pokoleń.

Tegoroczni laureaci – reżyser teatralny Jacek Głomb, pisarka Ulrike Draesner oraz Stowarzyszenie na rzecz Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej – w imponujący sposób uosabiają różnorodność współczesnego dziedzictwa kulturowego Śląska. Ich dzieła i zaangażowanie są wyrazem kultury, która nie wyczerpuje się w nostalgicznym spojrzeniu w przeszłość, ale aktywnie stawia pytania dotyczące tożsamości, relacji i przyszłości.

W czasach, gdy wyzwania społeczne i geopolityczne wystawiają europejskie wartości na próbę, rola kultury rozumiana jako narzędzie porozumienia i innowacji staje się coraz ważniejsza. Jury, które w tym roku zostało poszerzone o dwóch nowych członków, ekspertów z zakresu migracji i muzyki, swoim wyborem wysłało jasny sygnał: śląska kultura nie jest zamkniętym rozdziałem, ale otwartym procesem, który kształtują ludzie odważnie przekraczający granice i szukający nowych perspektyw.

Daniela Behrens
Niedersächsische Ministerin für Inneres, Sport und Digitalisierung und Vorsitzende der Jury Kulturpreis Schlesien
Dolnosaksońska Minister Spraw Wewnętrznych, Sportu i Cyfryzacji oraz przewodnicząca Jury Nagrody Kulturalnej Śląska

In diesem Sinne danken wir allen, die sich – oft im Verborgenen – für die Verständigung zwischen den Menschen in Deutschland und Polen einsetzen, die Brücken bauen und neue Wege eröffnen.

Möge der Kulturpreis Schlesien auch in den kommenden Jahren ein Motor für Innovation, Erinnerung und Zusammenhalt sein in Schlesien, in Niedersachsen und weit darüber hinaus.

Wyróżnione osobistości i instytucje reprezentują kulturę współżycia społecznego, która charakteryzuje się otwartością, kreatywnością i gotowością do dialogu. Pokazują one, że różnorodność kulturowa jest nie tylko dziedzictwem, ale także zadaniem na przyszłość. Zadaniem, które dotyczy nas wszystkich.

Śląsk był i jest regionem przemian, spotkań i wymiany. Historia regionu, naznaczona migracjami, stratami i nowymi początkami, znajduje odzwierciedlenie w twórczości laureatów nagrody. Ich projekty i dzieła pokazują, że tożsamość nie jest czymś statycznym, lecz nieustannie kształtuje się na nowo w dialogu z innymi, w przełamywaniu granic i w opiece nad wspólną pamięcią.

Właśnie w Wałbrzychu, tegorocznym miejscu naszej uroczystości, widoczne są bliskie więzi przeszłości z przyszłością, regionalnych korzeni z europejską otwartością. Tutaj świętuje się to, co stanowi o wyjątkowości Śląska: umiejętność czerpania siły z różnorodności.

Nagroda Kulturalna Śląska już dawno przestała być jedynie wyróżnieniem za zasługi dla dziedzictwa kulturowego. Jest ona impulsem dla przyszłości, forum spotkań i wymiany. W tym duchu dziękujemy wszystkim, którzy – nierzadko zakulisowo – angażują się w budowanie porozumienia między mieszkańcami Niemiec i Polski. Budują mosty i otwierają nowe drogi.

Niech Nagroda Kulturalna Śląska, również w kolejnych latach, będzie motorem innowacyjności, kultywowania pamięci i jedności na Śląsku, w Dolnej Saksonii oraz daleko poza jej granicami.

PAWEŁ GANCARZ

Marschall der Woiwodschaft Niederschlesien
Marszałek Województwa Dolnośląskiego

Szanowni Państwo,

serdecznie witam na Dolnym Śląsku oraz w jednym z najważniejszych ośrodków kulturalnych naszego regionu – Wałbrzychu.

Cieszę się, że możemy wszyscy spotkać się po raz kolejny w Polsce, aby wspólnie z tegorocznymi laureatkami i laureatami 49. edycji Nagrody Kulturalnej Śląska Kraju Związkowego Dolnej Saksonii, członkami jury, przedstawicielami środowiska Nagrody oraz wszystkimi zaproszonymi gośćmi, dać świadectwo ogromnej wartości i siły, jaką niesie ze sobą kultura. Zwłaszcza w tych trudnych i niespokojnych czasach.

Nagroda, której niemal 50-letnia historia stanowi wymowny wyraz wzajemnej sąsiedzkiej współpracy polsko-niemieckiej, pamięci historycznej losów mieszkańców Śląska oraz przestrzeni do dialogu i rozwoju naszych samorządów – Województwa Dolnośląskiego i Dolnej Saksonii, to sedno kultury. Pozostaje ono bowiem niezmiennie – są nim ludzie,

nasi mieszkańcy. Każdy z nas bowiem nosi w sobie unikalną część kulturowej wartości, które połączone na niwie artystycznego wyrazu, pozwalają na nowo odkrywać niezliczone pokłady ludzkiej wrażliwości, ułatwiają poszukiwanie wartościowych idei oraz stanowią drogę do wspólnoty opartej na dialogu i wymianie myśli – niezależnie od kraju pochodzenia, wyznania czy przekonań.

Tegoroczna edycja w osobach wszystkich nagrodzonych ma wspaniałych ambasadorów. Już teraz serdecznie gratuluję pisarce Ulrike Draesner, reżyserowi Jackowi Głombowi oraz berlińskiemu Stowarzyszeniu Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej. Codzienna działalność wyróżnionych, to również wyraz uznania dla wszystkich, którzy wspierają naszą śląską kulturę. Życzę udanego pobytu na Dolnym Śląsku – jest mi ogromnie miło gościć Państwa i wspólnie celebrować tegoroczną edycję Nagrody Kulturalnej Śląska.

Sehr geehrte Damen und Herren,

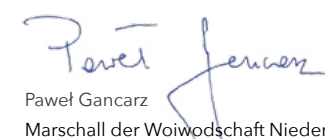
ich heiße Sie herzlich willkommen in Niederschlesien und in Waldenburg – in einem der wichtigsten Kulturzentren unserer Region.

Ich freue mich, dass wir uns wieder einmal in Polen treffen können. Gemeinsam mit den diesjährigen Preisträgerinnen und Preisträgern, Jurymitgliedern und allen eingeladenen Gästen des 49. Kulturpreises Schlesien des Landes Niedersachsen möchten wir Zeugnis von dem enormen Wert und der Kraft, die die Kultur mit sich bringt, ablegen. Dies gilt besonders in diesen schwierigen und unruhigen Zeiten.

Ein Preis, dessen fast 50-jährige Geschichte ein ausdrucksvolles Zeichen gegenseitiger nachbarschaftlicher deutsch-polnischer Zusammenarbeit ist. Ein Zeichen der historischen Erinnerung an die Schicksale der Schlesierinnen und Schlesier sowie Raum für Dialog und Entwicklung unserer Regionen – Niederschlesien und Niedersachsen. Dies ist das Herzstück der Kultur. Und das bleibt doch unveränderlich – es sind die

Menschen, unsere Einwohner. Jeder von uns trägt einen einzigartigen Teil des kulturellen Wertes in sich, der verbunden mit künstlerischem Ausdruck, es ermöglicht, unzählige Schichten menschlicher Sensibilität neu zu entdecken, die Suche nach wertvollen Ideen zu erleichtern und einen Weg zu einer Gemeinschaft zu finden, die auf Dialog und Gedankenaustausch basiert – unabhängig von Herkunft, Religion oder Weltanschauung.

Die diesjährige Preisverleihung hat in den Preisträgerinnen und Preisträgern wunderbare Botschafter. Schon jetzt möchte ich der Schriftstellerin Ulrike Draesner, dem Regisseur Jacek Głomb und der Berliner Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch e.V. gratulieren. Das tagtägliche Engagement der Ausgezeichneten ist auch ein Zeichen der Anerkennung für alle, die unsere schlesische Kultur unterstützen. Ich wünsche Ihnen einen schönen Aufenthalt hier in Niederschlesien – ich freue mich sehr, Sie hier begrüßen zu dürfen und gemeinsam mit Ihnen den Kulturpreis Schlesien zu zelebrieren.

Paweł Gancarz
Marschall der Woiwodschaft Niederschlesien
Marszałek Województwa Dolnośląskiego

DER KULTURPREIS SCHLESIEN

Der Kulturpreis Schlesien des Landes Niedersachsen wird seit 1977 verliehen. In Niedersachsen hatten besonders viele deutsche Schlesierinnen und Schlesier, die nach dem Zweiten Weltkrieg ihre Heimat verlassen mussten, Aufnahme gefunden und wesentlich zum Wiederaufbau des Landes beigetragen. Daher hatte die Niedersächsische Landesregierung seinerzeit diesen Preis gestiftet, als Zeichen der Verbundenheit des Landes Niedersachsen mit den in der Bundesrepublik Deutschland lebenden Schlesierinnen und Schlesiern.

Mit dem Preis sollten die Leistungen solcher Kunschtchaffenden gewürdigt werden, die entweder selbst aus Schlesien stammen oder deren auszuzeichnendes Werk Bezüge zu Schlesien aufweist. Gegenstand der Preisverleihung waren hervorragende Einzel- oder Gesamtleistungen auf dem Gebiet der Literatur, der bildenden Kunst und der Musik.

Seit 1991 hat sich die Niedersächsische Landesregierung, getragen von dem Gedanken der Versöhnung und Aussöhnung zwischen Deutschland und Polen, das geänderte Ziel gesetzt, mit der Verleihung des Kulturpreises Schlesien zur gemeinsamen Pflege und Weiterentwicklung des Kulturguts Schlesiens und des Kulturschaffens der Schlesierinnen und Schlesier beizutragen. Seitdem können auch polnische Künstlerinnen und Künstler, die in Schlesien wohnen, den Preis für hervorragende Leistungen auf dem Gebiet der Literatur, der bildenden Kunst und der Musik erhalten. Außerdem kann der Preis für besondere Verdienste um die Erhaltung, Weiterentwicklung und Verbreitung des Kulturguts Schlesiens vergeben werden.

Mit dieser Neuausrichtung wurde die Erwartung verbunden, dass die öffentliche Ehrung von Preisträgerinnen und Preisträgern aus Deutschland und Polen die Begegnung von Menschen ermöglicht, die durch ihre Herkunft oder ihr Schaffen der europäischen Kulturlandschaft Schlesien verbunden sind.

Der Kulturpreis Schlesien besteht aus zwei gleichwertigen Hauptpreisen, die mit je 4.000 Euro dotiert sind. Zusätzlich wurde in diesem Jahr ein Sonderpreis im Wert von 3.000 Euro verliehen.

NAGRODA KULTURALNA ŚLĄSKA

Kraju Związowego Dolnej Saksonii przyznawana jest od 1977 roku. Wiele Ślązaczek i wielu Ślązaków, którzy po II wojnie światowej musieli opuścić swoją ojczyznę, przyjętych zostało w Dolnej Saksonii i wniosło znaczący wkład w odbudowę tego kraju. Dlatego dolnosaksoński rząd krajowy ufundował swego czasu tę nagrodę jako znak więzi łączącej Kraj Związkowy Dolnej Saksonii ze Ślązaczkami i Ślązakami żyjącymi w Republice Federalnej Niemiec.

Nagrodą tą honorowane były osiągnięcia twórców, pochodzących ze Śląska, lub których wyróżnione dzieła wykazują związki ze Śląskiem. Przyznawano ją za wybitne dzieła indywidualne i zbiorowe w dziedzinie literatury, sztuk plastycznych i muzyki.

Od 1991 roku rząd Dolnej Saksonii, kierując się myślą o porozumieniu i pojednaniu między Polakami i Niemcami, zmienił formułę nagrody i przyjął za cel wspieranie Nagrodą Kulturalną Śląska wspólnego pielęgnowania i rozwoju śląskiego dziedzictwa kulturowego, oraz twórczości kulturalnej Ślązaczek i Ślązaków. Od tamtej chwili nagrodę tę otrzymać mogą za wybitne osiągnięcia w dziedzinie literatury, sztuk plastycznych i muzyki również polskie artystki i polscy artyści zamieszkali na Śląsku.

Ponadto nagroda ta może być przyznana za szczególne zasługi w zakresie utrzymywania, rozwoju i krzewienia śląskiego dorobku kulturowego. Ze zmianą formuły nagrody wiązano nadzieję, iż publiczne honorowanie laureatek i laureatów z Polski i Niemiec umożliwi spotkania ludzi związanych pochodzeniem lub swoją twórczością z europejskośląskim pejzażem kulturowym.

Nagroda Kulturalna Śląska składa się z dwóch równorzędnych nagród głównych w wysokości 4.000 euro. Ponadto w tym roku przyznana została nagroda specjalna w wysokości 3.000 euro.

DIE JURY JURY

Daniela Behrens
Niedersächsische Ministerin für Inneres, Sport und Digitalisierung sowie Vorsitzende der Jury Dolnosaksońska Minister Spraw Wewnętrznych, Sportu i Cyfryzacji oraz przewodnicząca Jury Nagrody Kulturalnej Śląska

Prof. Michael Denhoff
Bonn, Komponist und Cellist
Bonn, kompozytor i wiolonczelista

Lavinia Francke
Hannover, Generalsekretärin der Stiftung Niedersachsen
Hanower, Sekretarz Generalna Fundacji Dolnej Saksonii

Dr. Agnieszka Gąsior
Direktorin Schlesisches Museum zu Görlitz
Dyrektor Muzeum Śląskiego w Görlitz

Paweł Gronow
Stellvertretender Botschafter, Botschaft der Republik Polen in Deutschland
Zastępca Kierownika Placówki, Ambasada RP w Niemczech

Prof. Dr. Lothar Hageböiling
Braunschweig, Staatssekretär a.D.
Brunswick, sekretarz stanu w st. sp.

Prof. Dr. Dr. Jan Harasimowicz
Breslau, Direktor des Universitätsmuseums Breslau
Wrocław, Dyrektor Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego

Martin Kremer
Breslau, Generalkonsul der Bundesrepublik Deutschland
Wrocław, Konsul Generalny Republiki Federalnej Niemiec

Deniz Kurku
Niedersächsischer Landesbeauftragter für Migration und Teilhabe
Pełnomocnik Kraju Związowego Dolnej Saksonii ds. migracji i integracji

Dr. Maciej Łagiewski
Breslau, Direktor Städtisches Museum
Wrocław, dyrektor Muzeum Miejskiego Wrocławia

Agnieszka Ostapowicz
Breslau, Geigerin, Kulturmanagerin
Wrocław, skrzypaczka, menedżerka kultury

Jarosław Rabczenko
Mitglied des Vorstandes der Woiwodschaft Niederschlesien
Członek Zarządu Województwa Dolnośląskiego

Stefan Rauhut
Bundesvorsitzender der Landsmannschaft Schlesien
Przewodniczący Ziomkostwa Śląskiego

© Marta Ankiersztejn

JACEK GŁOMB

Polnischer Theater- und Filmregisseur sowie langjähriger künstlerischer Leiter des Helena-Modrzejewska-Theaters in Legnica. In der polnischen Kulturszene ist er als Autor, Journalist und engagierter gesellschaftlicher Akteur bekannt. Seine Vision eines „Theaters, dessen Bühne die Stadt ist“, prägt nachhaltig die kulturelle Landschaft Schlesiens.

Polski reżyser teatralny i filmowy, wieloletni dyrektor artystyczny Teatru im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy. Na polskiej scenie kulturalnej znany jest jako autor, dziennikarz i zaangażowany działacz społeczny. Jego wizja „teatru, którego sceną jest miasto” wywiera trwały wpływ na krajobraz kulturalny Śląska.

Kalendarium życia i twórczości Jacka Głomba

- ur. w 1964
- Od 1994 r. dyrektor Teatru im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy
- Twórca ponad 60 przedstawień. W Legnicy wyreżyserował m.in.: Zły (1996), Don Kichot Uleczony (1997), Koriolan (1998), Ballada o Zakacławiu (2000), Hamlet, Księżę Danii (2001), Obywatel M - Historyja (2002), Wschody i Zachody Miasta (2003), Otello (2006), Łemko (2007), Orkiestra (2011), Car Samozwaniec (2015), Biesy (2017)
- Pracował w Teatrze Studio w Warszawie, Teatrze Nowym w Łodzi, Teatrze Śląskim w Katowicach, Teatrze Narodowym, a także za granicą – na Litwie, w Gruzji i Macedonii
- Jego spektakle prezentowano w Wielkiej Brytanii, USA, Turcji, Rosji
- Pięć jego przedstawień przeniesiono do Teatru Telewizji
- Organizator Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego „Miasto” w Legnicy (2007, 2009)
- Reżyser filmu fabularnego Operacja Dunaj (2007), prezentowanego na licznych festiwalach międzynarodowych
- Działacz społeczny, promotor pojednania narodów i wielokulturowości Legnicy i Dolnego Śląska, założyciel i szef Fundacji „Naprawiacze Świata”
- Laureat wielu nagród, m.in. Nagrody im. Konrada Swinarskiego (2002), Nagrody im. Zygmunta Hübnera (2018), Nagrody Specjalnej miesięcznika „Teatr” (2021), Nagród Marszałka Województwa Dolnośląskiego (2008 i 2024), Złotego Medalu „Gloria Artis” (2024)
- Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (2002), Nagrodą Obywatelską Unii Europejskiej (2013), Honorowy Obywatel Legnicy (2025), członek Polskiego PEN Clubu

Zeittafel zu Leben und Werk von Jacek Głomb

- geb. 1964
- seit 1994 Direktor des Helena-Modrzejewska-Theaters in Legnica/Liegnitz
- Regisseur von über 60 Theaterstücken. In Liegnitz inszenierte er u.a.: Zły (1996), Don Kichot Uleczony (1997), Koriolan (1998), Ballada o Zakacławiu (2000), Hamlet, Księżę Danii (2001), Obywatel M - Historyja (2002), Wschody i Zachody Miasta (2003), Otello (2006), Łemko (2007), Orkiestra (2011), Car Samozwaniec (2015), Biesy (2017)
- Er arbeitete unter anderem am Theater Studio in Warschau, am Theater Nowy in Łódź, am Theater Śląski in Kattowitz, am Theater Narodowy sowie im Ausland – in Litauen, Georgien und Mazedonien
- Inszenierungen auch in Großbritannien, den USA, der Türkei und Russland
- Übertragung von fünf seiner Inszenierungen ins Fernsehen
- Organisator des Internationalen Theaterfestivals „Miasto” in Liegnitz (2007, 2009)
- Regisseur des Spielfilms Operacja Dunaj (2007), der auf zahlreichen internationalen Festivals gezeigt wurde
- Bürgeraktivist, Förderer der Völkerverständigung und der Multikulturalität in Liegnitz und Niederschlesien, Gründer und Leiter der Stiftung „die Weltverbesserer”
- Preisträger zahlreicher Auszeichnungen, darunter des Konrad-Swinarski-Preises (2002), des Zygmunt-Hübner-Preises (2018), des Sonderpreises der Monatszeitschrift „Teatr” (2021), des Preises des Marschalls der Woiwodschaft Niederschlesien (2008 und 2024), der Goldmedaille „Gloria Artis” (2024)
- Ausgezeichnet mit dem Goldenen Verdienstkreuz (2002), dem Bürgerpreis der Europäischen Union (2013), Ehrenbürger von Liegnitz (2025), Mitglied des Polnischen PEN-Clubs

LAUDACJA DLA JACKA GŁOMBA

Legnica to miasto wyjątkowe – miasto o wielu obliczach, które na przestrzeni lat stale ewoluuje i w którym splatają się tradycje różnych narodów i kultur, a jego bogatą historię ilustrują zabytki architektury. Aglomeracja legnicka to obecnie również prężnie rozwijający się region inwestycyjny oraz dynamiczny ośrodek kulturalny i artystyczny Dolnego Śląska. Jednym z jego najważniejszych ambasadorów jest wieloletni Dyrektor Teatru im. Heleny Modrzejewskiej w Legnicy oraz tegoroczny laureat Nagrody Głównej Nagrody Kulturalnej Śląska Kraju Związkowego Dolnej Saksonii – Jacek Głomb.

Jacek Głomb, reżyser, wizjoner oraz mógę, myślę, powiedzieć – mój przyjaciel. To wybitna postać polskiego teatru, którego trzydziestoletnia działalność artystyczna i społeczna zapisała się złotymi zgłoskami w historii teatru i kultury Dolnego Śląska i całego kraju. Pod jego kierownictwem legnicki teatr przeszedł niespotykaną metamorfozę – od instytucji lokalnej do jednego z najbardziej rozpoznawalnych ośrodków teatralnych w Polsce. Na przestrzeni lat, Jacek Głomb stał się również postacią zasłużoną dla promowania współpracy obywateli Unii Europejskiej i wspierania transgranicznej oraz międzynarodowej współpracy Wspólnoty Europejskiej. Teatr i jego emocje są bowiem uniwersalnym językiem i pomostem, który na drodze dialogu łączy i wyraźnie podkreśla wartości, cenione niezależnie od kraju pochodzenia, wyznania czy przekonań. Teatr od samych początków stanowi przyczynek do zastanowienia, a Jacek Głomb jak mało kto potrafi do refleksji skłaniać – w swoich spektaklach i dzięki swojej osobowości.

Właśnie charakter Jacka Głomba, jego chęć zaangażowania przedstawicieli legnickiej sceny teatralnej, ale również i zwykłych mieszkańców, wypychała go na przestrzeni lat, poza mury teatru. Stworzył unikatową koncepcję „grania w ruinach”, łącząc teatr z lokalnymi społecznościami i opuszczonymi przestrzeniami miejskimi. Dzięki tej wizji, legnicka scena teatralna stała się bliska mieszkańcom, przywracając życie zarówno w sferze duchowej, jak i przestrzennej. Przykładem są spektakle takie jak „Zły” Leopolda Tyrmanda w starej fabryce amunicji czy „Ballada o Zakacławiu” w legnickim kinie „Kolejarz”. Każda z tych realizacji stanowiła wydarzenie artystyczne i społeczne, zmieniając sposób postrzegania teatru jako przestrzeni elitarnej.

Dyrektor Głomb jest również pomysłodawcą miejskich przedsięwzięć, których celem było ratowanie starych ośrodków kultury, takich jak kina czy teatry. Jego działania spotykały się i spotykają z zainteresowaniem i aprobatą Dolnoślązaków.

Jacek Głomb to synonim artystycznej jakości i innowacyjności. Wyreżyserował ponad 50 spektakli, które zdobywały nagrody na najważniejszych polskich i międzynarodowych festiwalach. Szczególne uznanie przyniosły mu nagroda im. Konrada Swinarskiego za „Balladę o Zakacławiu” – najwyższe wyróżnienie dla reżyserów w Polsce. Jacka Głomba wielokrotnie nagrodzono za promowanie szacunku dla różnorodności kulturowej, religijnej i językowej oraz wspieranie integracji różnych narodowości, również na niwie współpracy polsko-niemieckiej. Reżyser w roku 2016 otrzymał Europejską Nagrodę Obywatelską, przyznawaną przez Parlament Europejski. Sam reżyser o Legnicy i Dolnym Śląsku mówi, że nie ma tak fantastycznie popękanej, dramatycznie, wzruszająco ludzkiej ziemi jak Dolny Śląsk oraz namawia do budowania jego tożsamości, również

© Norbert Rakowski

poprzez działalność artystyczną i teatralną. W swoich licznych działaniach artystycznych i spektaklach teatralnych odnosi się do tych korzeni i wartości, opowiadających wielonarodowościową historię Legnicy i całego naszego regionu, gdzie żyli i wciąż żyją nie tylko Polacy, ale także Niemcy, Żydzi, Ukraińcy czy Białorusini.

Na niwie menadżerskiej, zarządzanie przez Dyrektora Jacka Głomba Teatrem im. Heleny Modrzejewskiej to przykład harmonijnego połączenia wizji artystycznej z profesjonalnym podejściem organizacyjnym. Dzięki jego wysiłkom, zespół teatru za swoją działalność teatralną zdobywał kolejne wyróżnienia i nagrody, a także uczestniczył w międzynarodowych festiwalach, budując renomę polskiego teatru poza granicami Polski.

Przyznanie Nagrody Głównej w ramach 49. Nagrody Kulturalnej Śląska Kraju Związkowego Dolnej Saksonii Panu Jackowi Głombowi, który swoją działalnością przybliży historię oraz elementy łączące wyjątkowe dziedzictwo kulturowe w historycznym mieście wielu kultur, przeważająco ukształtowanym przez społeczność niemiecką i polską, z pewnością stanowi docenienie wieloletniego zaangażowania, talentu reżyserskiego, literackiego oraz uhonorowanie wkładu w upamiętnienie realiów naszego regionu w duchu sztuki, dialogu i uniwersalnych wartości dla Polski, Niemiec oraz całej europejskiej wspólnoty.

Jarosław Rabczenko
Członek Zarządu Województwa Dolnośląskiego

LAUDATIO FÜR JACEK GŁOMB

Legnica/Liegnitz ist eine besondere Stadt – eine facettenreiche Stadt, die sich im Laufe der Jahre ständig weiterentwickelt hat und in der sich Traditionen verschiedener Nationen und Kulturen miteinander verweben. Die vielfältige Geschichte der Stadt wird durch architektonische Denkmäler untermauert. Zudem ist der Ballungsraum Liegnitz heute eine sich dynamisch entwickelnde Investitionsregion und ein pulsierendes Kultur- und Kunstzentrum Niederschlesiens. Einer ihrer wichtigsten Botschafter ist Jacek Głomb, langjähriger Leiter des Helena-Modrzejewska-Theaters in Liegnitz und diesjähriger Hauptpreisträger des Kulturpreises Schlesien des Landes Niedersachsen.

Jacek Głomb, Regisseur, Visionär und, wie ich sagen darf, mein Freund. Er ist eine herausragende Persönlichkeit des polnischen Theaters, dessen dreißigjährige künstlerische und gesellschaftliche Tätigkeit sich in goldenen Lettern in die Geschichte des Theaters und der Kultur Niederschlesiens und des ganzen Landes eingeschrieben hat. Unter seiner Leitung hat das Theater in Liegnitz eine beispiellose Verwandlung durchlaufen – von einer lokalen Institution zu einem der bekanntesten Theaterzentren Polens. Im Laufe der Jahre hat sich Jacek Głomb auch um die Förderung der Zusammenarbeit zwischen den Bürgern der Europäischen Union und um die Unterstützung der grenzüberschreitenden und internationalen Zusammenarbeit der Europäischen Gemeinschaft verdient gemacht. Das Theater und seine Emotionen sind nämlich eine universelle Sprache und eine Brücke, die im Dialog verbindet und Werte hervorhebt, die unabhängig von Herkunft, Religion oder Weltanschauung geschätzt werden. Seit seinen Anfängen regt das Theater zum Nachdenken an, und Jacek Głomb versteht es wie kaum ein anderer, in seinen Stücken und dank seiner Persönlichkeit zum Nachdenken anzuregen.

Es war sein Wunsch, die Vertreter der Theaterwelt von Liegnitz, wie auch einfache Bürger einzubeziehen, der ihn im Laufe der Jahre über die Mauern des Theaters hinausgetragen hat.

Er schuf ein einzigartiges Konzept des „Spielens in Ruinen“, indem er das Theater mit lokalen Gemeinschaften und verlassenen städtischen Räumen verband. Dank dieser Vision rückte die Theaterlandschaft von Liegnitz den Einwohnern näher und belebte sowohl den geistigen als auch den räumlichen Bereich. Beispiele dafür sind Aufführungen wie „Zły“ (Der Böse) von Leopold Tyrmand in einer alten Munitionsfabrik oder „Ballada o Zakaczu“ (Ballade von Zakaczawie) im Kino „Kolejarz“ in Liegnitz. Jede dieser Inszenierungen war ein künstlerisches und gesellschaftliches Ereignis, das die Wahrnehmung des Theaters als elitärer Raum veränderte.

Als Theaterleiter ist Głomb auch Initiator städtischer Projekte, deren Ziel die Rettung alter Kulturzentren, Kinos und Theater ist. Seine Aktivitäten stießen und stoßen auf großes Interesse und Zustimmung bei den Einwohnern Niederschlesiens. Jacek Głomb ist ein Synonym für künstlerische Qualität und Innovation. Er hat über 50 Theaterstücke inszeniert, die bei den wichtigsten polnischen und internationalen Festivals ausgezeichnet wurden. Besondere Anerkennung brachte ihm der Konrad-Swinarski-Preis für „Ballada o Zakaczu“ (Ballade von Zakaczawie) ein – die höchste Auszeichnung für Regisseure in Polen. Jacek Głomb wurde mehrfach für die Förderung des Respekts für kulturelle, religiöse und sprachliche Vielfalt sowie für die Unterstützung der Integration verschiedener Nationalitäten, auch im Rahmen der polnisch-deutschen Zusammenarbeit, ausgezeichnet. Im Jahr 2016 erhielt der Regisseur den Europäischen Bürgerpreis, der vom Europäischen Parlament verliehen wird. Der Regisseur selbst sagt, dass es keine so fantastisch zerklüftete, dramatische und bewegende Region wie Niederschlesien gibt und er fordert dazu auf, diese Identität auch durch künstlerische und theatralische Aktivitäten zu stärken. In seinen zahlreichen künstlerischen Projekten und Theaterstücken bezieht er sich auf diese Wurzeln und Werte und erzählt die multikulturelle Geschichte von Liegnitz und unserer gesamten Region, in der nicht nur Polen, sondern auch Deutsche, Juden, Ukrainer und Weißrussen lebten und noch immer leben.

Im Bereich Verwaltung ist die Leitung des Helena-Modrzejewska-Theaters durch Direktor Jacek Głomb ein Beispiel für eine harmonische Verbindung von künstlerischer Vision und professioneller Organisation. Dank seiner Bemühungen erhielt das Theaterensemble für seine Arbeit zahlreiche Auszeichnungen und Preise und nahm an internationalen Festivals teil, wodurch es den Ruf des polnischen Theaters über die Grenzen Polens hinaus stärkte.

Verleihung des Hauptpreises des 49. Kulturpreises Schlesien des Landes Niedersachsen an Herrn Jacek Głomb, der mit seiner Tätigkeit die Geschichte und die verbindenden Elemente des einzigartigen kulturellen Erbes in einer historischen Stadt vieler Kulturen, die überwiegend von der deutschen und polnischen Gemeinschaft geprägt wurde, näherbringt, ist sicherlich eine Anerkennung für sein langjähriges Engagement, sein Talent als Regisseur und eine Würdigung seines Beitrags zur Erinnerung an die Realitäten unserer Region im Geiste der Kunst, des Dialogs und der universellen Werte für Polen, Deutschland und die gesamte europäische Gemeinschaft.

Jarosław Rabczenko
Mitglied des Vorstandes der
Woiwodschaft Niederschlesien

i przyjaźni między Polską a Niemcami, a także wyraz troski o nasze wspólne dziedzictwo. Po stuleciach trudnej historii, w obliczu kolejnych wyzwań, których nie szczędzi nam współczesność, ta nagroda przypomina nam o tym, że kultura ma moc łączenia ludzi i prowadzi ich ku pojednaniu. Jestem dumny, że mogę być częścią tej pięknej tradycji, która łączy Dolny Śląsk z jego sąsiadami, w tym z Dolną Saksonią, i że moja twórczość wpisuje się w ten dialog.

„Sztuka rozsadza granice między językami, częściami świata, krajami” – powiedział noblista Jon Fosse (przeł. Halina Thylwe), człowiek teatru. To myśl, która mogłaby patronować całej mojej działalności. Przez ponad trzydzieści lat pracy w teatrze starałem się tworzyć dzieła, które nie tylko bawią i poruszają, ale także budują mosty. W Teatrze Modrzejewskiej w Legnicy, którym mam zaszczyt kierować od 1994 roku, realizowałem spektakle odwołujące się do wielokulturowej historii regionu – polskiej, niemieckiej, żydowskiej, ukraińskiej, łemkowskiej czy radzieckiej. Wychodząc z teatrem w przestrzeń miasta, ratowałem zabytkowe budowle i dzielnice, przybliżając widzom bogactwo i złożoność naszej wspólnej tożsamości. Poprzez Fundację „Naprawiacze Świata” i inne inicjatywy społeczno-kulturalne starałem się nakłaniać ludzi do dialogu budującego wzajemne zrozumienie i szacunek.

Dzisiejsze relacje polsko-niemieckie, choć wciąż złożone, otwierają nowe możliwości współpracy na rzecz bezpieczeństwa, rozwoju i pokoju w Europie. Nagroda, którą dziś otrzymuję, jest dla mnie zobowiązaniem, by nie ustawać w pracy, której owocem jest kultura jako fundament porozumienia i przyjaźni między naszymi narodami.

Dziękuję wszystkim, którzy towarzyszyli mi na tej drodze – współpracownikom, aktorom, twórcom, widzom, a szczególnie mojej żonie Gosi. To dzięki Wam mogłem realizować marzenia o teatrze, który łączy, inspirować i zmieniać. Mam nadzieję, że wspólnie będziemy kontynuować tę misję, przekazując ją kolejnym pokoleniom.

Niech ta nagroda będzie zachętą do dalszej współpracy i budowania porozumienia między Polską a Niemcami, a także do pielęgnowania bogatego dziedzictwa Śląska – naszej wspólnej przestrzeni.

Jacek Głomb

DANKSAGUNG

Mit großer Demut und Freude nehme ich den Kulturpreis Schlesien entgegen und möchte mich herzlichst bei den Veranstaltern, der Jury und allen bedanken, die meine Arbeit sahen und würdigten. Es ist nicht nur eine große Ehre für mich, sondern auch eine Bestätigung dessen, dass Kultur als eine wichtige und notwendige Brücke die Nationen, Traditionen und Generationen miteinander verbindet. Der Kulturpreis Schlesien ist ein Symbol der Verbundenheit und Freundschaft zwischen Polen und Deutschland und Ausdruck der Sorge um unser gemeinsames Erbe. Nach Jahrhunderten verworrener Geschichte, angesichts weiterer Herausforderungen, an denen es in der Gegenwart nicht mangelt, erinnert dieser Preis mich daran, dass Kultur die Kraft innehat, um Menschen zusammenzubringen und zu versöhnen. Ich bin stolz, Teil dieser wunderbaren Tradition sein zu dürfen; Tradition, die Niederschlesien mit seinen Nachbarn – mit Niedersachsen – verbindet, und dass mein Schaffen sich in diesen Dialog einreihet.

„Kunst sprengt Grenzen zwischen Sprachen, Teilen der Welt, Ländern”, sagte der Theatermensch und Nobelpreisträger Jon Fosse. Dieser Gedanke könnte stellvertretend für meine ganze künstlerische Arbeit stehen. In den über dreißig Jahren meiner Theaterarbeit haben ich versucht, Werke zu schaffen, die nicht nur unterhalten oder bewegen, sondern auch Brücken bauen. An dem Modrzejewska-Theater in Liegnitz, welches ich seit 1994 die Ehre habe leiten zu dürfen, inszenierte ich Aufführungen, die sich auf die multikulturelle Geschichte dieser Region bezogen – polnische, deutsche, jüdische, ukrainische, lemische oder sowjetische. Indem ich das Theater auf die Straßen der Stadt trug, konnte ich historische Bauten und Stadtteile retten und den Zuschauern den Reichtum und die Komplexität unserer gemeinsamen Identität näher bringen. Durch meine Tätigkeit in der Stiftung „Die Weltverbesserer” sowie in anderen kulturellen Initiativen habe ich versucht, Menschen zu einem Dialog zu bewegen, der gegenseitiges Verständnis und Respekt fördert.

Die heutigen deutsch-polnischen Beziehungen, obwohl immer noch komplex, eröffnen neue Wege der Zusammenarbeit für Sicherheit, Entwicklung und Frieden in Europa. Die heutige Auszeichnung verstehe ich als Verpflichtung, meine Arbeit fortzusetzen, deren Ergebnis die Kultur, als Grundlage für Verständigung und Freundschaft zwischen unseren Völkern, ist.

Ich möchte mich bei allen bedanken, die mich auf meinem Weg begleiteten – Mitarbeitern, Schauspielern, Mitstreitern, Zuschauern, vor allem jedoch meiner Frau Gosia. Dank euch konnte ich meine Träume von einem Theater, das verbindet, inspiriert und verändert, wahr werden lassen. Ich hoffe, dass wir gemeinsam diese Mission fortsetzen und an die nächsten Generationen weitertragen werden.

Möge diese Auszeichnung ein Ansporn sein für die weitere Zusammenarbeit und den Aufbau von Verständigung zwischen Polen und Deutschland sowie für die Pflege des reichen Erbes Schlesiens – unseres gemeinsamen Raums.

Jacek Głomb

PODZIĘKOWANIA

Przyjmując z wielką pokorą i radością Nagrodę Kulturalną Śląska, pragnę serdecznie podziękować organizatorom, jury oraz wszystkim, którzy dostrzegli i docenili moją pracę. To dla mnie nie tylko osobisty zaszczyt, lecz także potwierdzenie, że kultura jest ważna i potrzebna jako most łączący narody, tradycje i pokolenia. Nagroda Kulturalna Śląska to symbol przywiązania

ULRIKE DRAESNER

Autorin, Übersetzerin und Wortkünstlerin. Sie zählt zu den bedeutendsten Stimmen der zeitgenössischen deutschen Literatur. In ihren vielschichtigen Romanen, Gedichten und Essays setzt sie sich auf eindrucksvolle Weise mit Fragen der Herkunft und kulturellen Identität auseinander – inspiriert auch durch ihre eigene schlesisch-bayerische Familiengeschichte.

Autorka, tłumaczka i artystka słowa. Należy do najważniejszych głosów współczesnej literatury niemieckiej. W swoich wielowarstwowych powieściach, wierszach i esejach w imponujący sposób porusza kwestie pochodzenia i tożsamości kulturowej, czerpiąc inspirację również z historii swojej śląsko-bawarskiej rodziny.

Zeittafel zu Leben und Werk von Ulrike Draesner

Geb. 1962 in München, lebt als Romanautorin, Lyrikerin und Essayistin in Berlin und Oxford. Sie stammt aus einer schlesisch-bayrischen Familie. Ihre Kindheit in Bayern war von der gemischten Herkunft ihrer Eltern bestimmt: Katholizismus und Protestantismus, Bürgertum und Bäuerliches, verschiedene Dialekte und Traditionen überkreuzten sich.

Von 1972-1981 besuchte sie das Kurt-Huber-Gymnasium in Gräfelfing. Im Wintersemester 1981 begann sie ein Jurastudium an der LMU München, gefördert von der Studienstiftung des deutschen Volkes, der bayrischen Hochbegabtenförderung und der Stiftung Maximilianeum. Nach einem Studienjahr in Oxford 1983/84 wechselte sie zu den Fächern Germanistik, Anglistik und Philosophie. Ein weiteres Auslandsjahr (Oxford, 87/88) folgte. 1989 schloss Draesner ihr Studium mit dem Magister ab, 1992 promovierte sie mit einer Arbeit zu Intertextualitätstheorien. Von 1988/89 bis zum Sommersemester 1993 arbeitete sie als wissenschaftliche Assistentin am Lehrstuhl von Herrn Prof. Dr. W. Harms.

Ihr erstes literarisches Buch, "gedächtnisschleifen", Gedichte, erschien 1995; ihm sind bislang mehr als 25 Bände Prosa, Essays und Gedichte gefolgt – zuletzt der Roman "zu lieben" (2024). Draesners Roman "Die Verwandelten" war für den Preis der Leipziger Buchmesse nominiert. Zu ihren jüngsten Preisen zählen 2020 der Preis für Nature Writing sowie der Bayrische Buchpreis, 2021 der Große Preis des Deutschen Literaturfonds, 2024 der Preis der Konrad-Adenauer-Stiftung. Ihr jüngstes Werk, das "Postepos penelopes sch()iff", ein Re-Writing von Homers Odyssee, erscheint im Herbst 2025.

Draesner übersetzt aus dem Englischen (u.a. Gertrude Stein, Louise Glück) und Französischen und war an verschiedensten intermedialen und online-Projekten beteiligt. Sie ist Mitglied des PEN-Zentrums Deutschland, der Akademie der Künste Berlin und der Deutschen Akademie für Sprache und Dichtung. Draesner hatte zahlreiche Gast- und Poetikdozenturen in Deutschland, Österreich, der Schweiz, Großbritannien und den USA inne. Seit 2018 ist sie beim Deutschen Literaturinstitut Leipzig Professorin für Deutsche Literatur und literarisches Schreiben.

www.draesner.de:
Wärme, Weitsicht, Welt.

Kalendarium życia i twórczości Ulrike Draesner

Urodzona w 1962 r. w Monachium, powieściopisarka, poetka i eseistka, mieszka w Berlinie i Oksfordzie. Pochodzi z rodziny o śląsko-bawarskich korzeniach. Jej dzieciństwo spędzone w Bawarii było nacechowane różnicami pochodzeniowymi jej rodziców: katolicyzmu i protestantyzmu, mieszczaństwa i ludowości, odmiennych dialektów i tradycji.

W latach 1972-1981 uczęszczała do Gimnazjum im. Kurta Hubera w Gräfelfing. W 1981 r. rozpoczęła studia prawne na LMU w Monachium wspierana przez Fundację Narodu Niemieckiego. Była również stypendystką Wsparcia dla wybitnie uzdolnionych Kraju Związkowego Bawarii jak i fundacji Maximilianeum. Po roku spędzonym na Uniwersytecie Oksfordzkiego 1983/1984 zmieniła kierunek studiów na germanistykę, anglistykę oraz filozofię. Rok 1987/88 spędziła ponownie w Oksfordzie.

W roku 1989 ukończyła studia magisterskie, a w 1992 promowała pracę na temat teorii intertekstualnych. Od 1988/89 aż do semestru letniego 1993 r. pracowała jako asystentka naukowa w Katedrze prof. dr W. Harmsa.

Jej pierwsza książka, tom wierszy *wstęgi pamięci*, ukazała się w 1995 r.; po nim przyszła kolej na tomiki poezji, tomy opowiadań, zbiory esejów i powieści – do dziś przeszło 25 publikacji – ostatnia powieść ukazała się w 2024 r. *zu lieben*.

Powieść Draesner pt. *Die Verwandelten* została nominowana do Nagrody Lipskich Targów Książki. Jest laureatką licznych nagród, w roku 2020 otrzymała Nagrodę Nature Writing oraz Bawarską Nagrodę Literacką, w 2021 r. Wielką Nagrodę Niemieckiego Funduszu Literackiego, a w 2024 r. Nagrodę Fundacji im. Konrada Adenauera. Jej najnowsza książka, inspirowana *Odyseją* Homera, *postepos penelopes sch()iff*, ukaze się jesienią 2025 r..

Draesner tłumaczy z j. angielskiego (m.in. Gertrude Stein, Louise Glück) i francuskiego oraz brała udział w licznych projektach intermedialnych i online. Jest członkinią niemieckiego PEN-Centrum, Akademii der Künste Berlin oraz Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung. Draesner była wielokrotnie wykładowczynią gościnną na uniwersytetach w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii oraz USA. Od 2018 roku jest profesorką literatury niemieckiej i pisarstwa literackiego w Niemieckim Instytucie Literatury w Lipsku.

www.draesner.de:
Wärme, Weitsicht, Welt.

LAUDATIO FÜR ULRIKE DRAESNER

Ulrike Draesner wurde 1962 in München geboren, studierte Rechtswissenschaften, Anglistik, Germanistik und Philosophie. 1993 gab sie ihre wissenschaftliche Karriere auf und widmete sich ihrer schriftstellerischen Tätigkeit. Für ihre Werke wurde sie seither mit zahlreichen renommierten Preisen ausgezeichnet.

Frau Draesners Vater stammte aus Schlesien, die Mutter aus Bayern. Die Fluchtgeschichte des Vaters spielte jedoch keine Rolle – ‚es gab keine Sprache dafür‘, so ist es auf der Seite der Autorin zu lesen. Wohl aber gab es eine andere ‚Sprache‘ – oder vielleicht mehrere, das schlesische und das bayerische Deutsch. Zwei unterschiedliche Ausprägungen deutscher Sprache, ein unterschiedlicher Klang, verschiedene Worte, auch wenn man das Gleiche ausdrücken wollte. Möglicherweise waren es eben jene unterschiedlichen Sprachwelten, die Frau Draesners Sensibilität für Sprache begünstigten. Die Ausdrucksweise Frau Draesners sticht einem ins Auge. Es ist eine Sprache, die oft nur andeutet, die Wörter zusammenfügt, die auf den

ersten Blick nicht zusammengehören; Wortreihen entstehen quasi aus dem Nichts und entfalten eine neue Bedeutung.

Doch es ist nicht nur eine faszinierende Sprachwelt, die Frau Draesner dem Leser zeigt, sondern – gerade in den Romanen über Flucht und Vertreibung – ist es auch eine ganz besondere Handlung, in die der Leser geführt wird. Beides ergänzt und bedingt sich. In Die Verwandelten wird manches nur in sprachlichen Bruchstücken ausgeführt. Es sind aber eben jene Bruchstücke, die das Ausmaß des schrecklichen Leids der handelnden Personen erahnen lassen und gleichzeitig das in die Brüche gehen menschlicher Existenzen durch die unfassbare Leidenerfahrung zum Ausdruck bringen.

Eine weitere zentrale Thematik in Draesners Werk ist die Weitergabe von Traumata an die nächste Generation. In Sieben Sprünge vom Rand der Welt zeigt sie dem Leser, dass Erfahrungen und Probleme in der nächsten Generation fortwirken – oft ohne, dass man sich

dessen bewusst ist. Wie zufällig mutet es an, dass es eine Familie von Primatenforschern ist, die zwar wissenschaftlich die Genetik und das Verhalten der Tiere versteht, aber im Umgang mit den eigenen Problemen macht- und ratlos ist. Der Leser wird berührt von der Vielschichtigkeit der erzählten Geschichte: Verschiedene Facetten, verschiedene Leben und verschiedene Blickwinkel eröffnen immer wieder neue Sichtweisen auf das Leben der handelnden Personen.

Berührend sind jedoch nicht nur die Geschichten der Romanfiguren und die eindringliche Beschäftigung mit dem durch Vertreibung oder Flucht hervorgerufenem Leid, sondern auch die Entstehung des Buches Die Verwandelten. Jenes Buch, das in Breslau und in Deutschland spielt, erzählt unter anderem die Lebensgeschichte einer Leserin, die Frau Draesner nach einer Romanlesung erzählt wurde. Dieser Geschichte ging die Autorin vor Ort nach und machte daraus einen neuen fiktiven Erzählstoff.

*Ulrike Draesner in ihrem Berliner
Arbeitszimmer 2025
Ulrike Draesner w swoim
gabiniecie w Berlinie, 2025*

In Ihrem Werk – liebe Frau Draesner – hat sich alles zusammengefügt: das Leid der Vertreibung und Flucht, die Weitergabe der dadurch hervorgerufenen Traumata an die nächste Generation, Realität und Fiktion. All das verbinden Sie in Ihren Romanen Schwitters, Sieben Sprünge vom Rand der Welt und Die Verwandelten auf bewegende Weise und schaffen eine Behandlung dieses schwierigen Stoffes, die in Inhalt und Form seinesgleichen sucht.

Frau Draesner, ich danke Ihnen für Ihr Werk. Es ist ein Stück Zeitgeschichte und gleichzeitig völlig Zeitlos. Denn Flucht und Vertreibung sind leider auch heute aktuell, ebenso wie die dadurch hervorgerufenen dauerhaften Wunden. Ihre Bücher helfen uns, die Narben, die Flucht und Vertreibung reißen, besser zu sehen und die Menschen, die sie tragen, besser zu verstehen.

Ich freue mich, dass Sie heute den Kulturpreis Schlesien des Landes Niedersachsen erhalten und gratuliere Ihnen dazu ganz herzlich!

Deniz Kurku
Niedersächsischer Landesbeauftragter für Migration
und Teilhabe

© Rechte der Autorin

© Melle Wang

LAUDACJA DLA ULRIKI DRAESNER

Ulrike Draesner urodziła się w 1962 r. w Monachium, studiowała prawo, anglistykę, germanistykę i filozofię. W 1993 r. porzuciła karierę naukową i poświęciła się działalności pisarskiej. Za swoje dzieła otrzymała wiele prestiżowych nagród.

Ojciec Ulrike Draesner pochodził ze Śląska, a matka z Bawarii. Historia ucieczki ojca, nie odgrywała jednak żadnej roli – „nie było na nią słów”, jak można przeczytać na stronie autorki. Był jednak inny „język” – a może nawet kilka – śląski i niemiecki o zabarwieniu bawarskim. Dwie różne odmiany języka niemieckiego, różne brzmienia, różne słowa, nawet jeśli chciało się wyrazić to samo. Być może, to właśnie te odmienne światy językowe, sprzyjały rozwojowi wrażliwości Ulrike Draesner. Sposób wyrażania się Ulrike Draesner jasno rzuca się w oczy. Jest to język, który często tylko sugeruje, łącząc słowa, które na pierwszy rzut oka nie pasują do siebie; ciągi słów powstają niejako z niczego i w ten sposób nabierają nowego znaczenia.

Jednak Ulrike Draesner nie tylko ukazuje czytelnikowi fascynujący świat języka, ale także – zwłaszcza w powieściach dotyczących ucieczki i wysiedleń – wprowadza go w świat zupełnie wyjątkowej fabuły. Oba te elementy uzupełniają się i warunkują nawzajem. W powieści *Die Verwandelten* (Przemienieni) niektóre wątki są przed-

stawione jedynie w fragmentach językowych. Jednak, to właśnie te odłamki pozwalają czytelnikowi wyobrazić sobie ogrom cierpienia bohaterów, jednocześnie wyrażając rozpad ludzkiej egzystencji spowodowany doświadczeniem niewyobrażalnego cierpienia.

Kolejnym ważnym aspektem w twórczości Draesner, jest kwestia przekazywania traumy następnym pokoleniom. W powieści *Sieben Sprünge vom Rand der Welt* (Siedem skoków z krawędzi świata) autorka ukazuje czytelnikowi, jak doświadczenia i traumy wpływają na kolejne pokolenia – często podświadomie. Jakże przypadkowy wydaje się fakt, że to właśnie rodzina badaczy ssaków naczelnych, która choć rozumie problematykę związaną z genetyką i zachowaniem zwierząt, jest bezradna i zagubiona w obliczu własnych problemów. Czytelnika porusza wielowarstwowość opowiadanej historii: różne aspekty, różne wizje życia i różne punkty widzenia nieustannie otwierają nowe perspektywy na życie bohaterów.

Poruszające są jednak nie tylko historie bohaterów powieści i wnikliwe zmierzanie się z cierpieniem spowodowanym wysiedleniem czy ucieczką, ale także samo powstanie książki *Die Verwandelten* (Przemienieni). Powieść, której akcja rozgrywa się we Wrocławiu i w Niemczech, opowiada historię życia czytelniczki, którą

Ulrike Draesner usłyszała po spotkaniu autorskim. Pisarka zbadała prawdziwość tej historii jeszcze na miejscu i stworzyła na jej podstawie nową fikcyjną opowieść.

W swojej twórczości, droga Pani Ulriko, połączyła Pani wszystko: cierpienie związane z wysiedleniem i ucieczką, przekazywanie traumy następnemu pokoleniu, rzeczywistość i fikcję. Wszystko to, w poruszający sposób, łączy Pani w swoich licznych powieściach *Schwitters*, *Sieben Sprünge vom Rand der Welt* i *Die Verwandelten*, tworząc pisarstwo, które pod względem treści i formy nie ma sobie równych.

Pani Ulriko, dziękuję za Pani twórczość. Jest ona częścią historii współczesnej będąc jednocześnie całkowicie ponadczasową. Niestety, ucieczka i wysiedlenia mają miejsce również dzisiaj, podobnie jak spowodowane przez nie trwałe rany. Pani książki pomagają nam lepiej dostrzec bliźny oraz lepiej zrozumieć ludzi, którzy je noszą.

Cieszę się, że dzisiaj jest Pani laureatką Nagrody Kulturalnej Śląska Kraju Związkowego Dolnej Saksonii. Serdecznie gratuluję!

Deniz Kurku
Pełnomocnik Kraju Związkowego Dolnej Saksonii ds. migracji i integracji

DANKSAGUNG

Sehr verehrte Damen und Herren,
Schreiben braucht Zeit. Es verbraucht Kraft. Immer wieder muss die Sprache sich in Bewegung setzen. Muss getrieben angetrieben gesucht gefunden verändert sein. Rhythmus werden. Wort einer Figur. Einer Figur, die nichts als diese Sprache ist. Wort einer Landschaft. Die in Gestalt dieser Sprache zu uns kommt. Ich danke Ihnen für die mir heute verliehene Auszeichnung. Dafür, dass Sie meine Arbeit sehen. Mir Kraft und Zeit schenken. Ich danke Ihnen von dort, wo die Sprache gesucht wird. In Bewegung gesetzt. Wo Raum für Erinnerung und Zukunft entsteht.

Vati
vorm Fenster jubelten die Nachtigallen aus dem Schlosspark, du flüsterstest mit Mutter,
in aller kürzester Zeit, Vati
werden wir uns wiedersehen, die Wolken zischen bereits, die Dämmerung rollt über die Mauern Sondershausens, über die Mauern zuhause, der Familie, der Backstuben, über die Anemonen auf dem Podest, wo ich mit Steinchen und Eustachius spielte
um mich her
humpelt man oder kriecht, ich gehe rückwärts, falle nicht auf, bin aufrecht im Vergleich frühere Leben treiben auf silbernen Sohlen vorbei, wir schreiben den 9. April 1945, die Luft ist voll hauchdünner Menschen
eine prächtige Morgendämmerung rollt Richtung Amerika, ich gehe den entgegengesetzten Weg, Vati
ich höre dich am
Telefon sagen: „das wagen sie nicht“
du lachst, das Volk muss sich
seiner Helden übergeben, Schlesien, Śląsk
Schleswiga, inmitten der tosenden, aufspritzenden, in sich versinkenden Heimat
die Kissen sind schön zu Haus, ich
gehe schnittig, stelle mir das alles
selbst in der Erinnerung her
Schläsing
Schlesien
während ich in Gedanken noch einmal passiere, Vati
der 9. April, er kommt, er vergeht, viele werden ihm folgen, er ist ein Effekt der in der Luft rotierenden Mengen und Mägen, ich weine sogenannt wichtige Personen: Mutti, Eustachius, dich
eine prächtige Dämmerung zieht über das Dach des zerschossenen Hauses, die schlesischen Provinzen rollen in einen feurig angekündigten Frühlingstag, dem Licht ist egal, wer wir sind, Vati
Šleska
Śląsk
ich wünsche euch Glück
haben wir es, funkelt einst von den Bäumen, unter denen wir ruhen, der Tau, und ein allein von Natur werter Holzbock
kriecht über uns
Vati, hinweg
während Unkraut die Wurzeln überschäumt

Ulrike Draesner
Sieben Sprünge vom Rand der Welt

PODZIĘKOWANIA

Übersetzung: Ryszard Wojnakowski

Szanowni Państwo,
Pisanie wymaga czasu. I zużywa energię. Język trzeba wciąż ruszać z miejsca. Trzeba go popędzać napędzać szukać znajdować zmieniać. Język musi się stać rytmem. Słowem jakiejś figury. Figury, która nie jest niczym więcej niż owym językiem. Słowem krajobrazu. Który przychodzi do nas w postaci tego języka. Dziękuję Państwu za przyznane mi dzisiaj wyróżnienie. Za to, że widzą Państwo moją pracę. I poświęcają mi swoją energię i czas. Dziękuję Państwu z miejsca, gdzie szuka się języka. Rusza go z miejsca. Gdzie powstaje wspomnienie oraz przyszłość.

Tato
za oknem rozbrzmiewały trele słowików z pałacowego parku, w największym pośpiechu, tato, rozmawiałeś szeptem z matką
czy jeszcze Tato się zobaczymy, chmury już syczą, świt spływa na mury Sondershausen, na mury domu, rodziny, piekarni, na anemony na podeście, gdzie bawiłam się z Eustachiusem kamykami
ludzie wokół mnie
kuśtykają lub pełzają, ja idę tyłem, nie wyróżniam się, choć w porównaniu z nimi jestem wyprostowana
wcześniejsze życia przesuwają się na srebrnych podeszwach, mamy 9 kwietnia 1945 roku, w powietrzu pełno chudziutkich ludzi
wspaniały świt przepływa w stronę Ameryki, ja, tato, idę drogą w przeciwnym kierunku słyszę
jak rozmawiasz przez telefon: „nie odważą się tego zrobić“
śmiesz się, naród musi się
pozbyć swoich bohaterów, Schlesien, Śląsk
Schleswiga, w środku huczącej, wytryskującej, tonącej ojczyzny
poduszki w domu są piękne,
maszeruję dziarskim krokiem, sama
wywołuję to wszystko w pamięci
Schläsing
Schlesien
gdy w myślach przeżywam to jeszcze raz, tato
9 kwietnia nadchodzi, mija, wielu za nim podąży, jest efektem obracających się w powietrzu ilości i żołądków, opłakuję tak zwane ważne osoby: mamę, Eustachiusa, ciebie
wspaniały świt przeciąga nad dachem podziurawionego pociskami domu, śląskie prowincje rozwijają się w dzień wiosenny, który zapowiada się jako gorący, światłu jest obojętne, kim jesteśmy, tato
Šleska
Śląsk
życzę wam szczęścia
jeśli się do nas uśmiechnie, rosa zabłyśnie kiedyś na drzewach, pod którymi będziemy odpoczywać, i jedynie dla przyrody cenny biegowiec
przemaszeruje, tato
po nas
gdy chwasty będą zarastać korzenie

Ulrike Draesner
Siedem skoków z krańca świata

Die Mitglieder des Vorstandes der Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch, 1998; Von links: Ellen Röhner, Ulrike Treziak, Klaus Bzdziach
Członkowie zarządu Stowarzyszenia na rzecz Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej, 1998; Od lewej: Ellen Röhner, Ulrike Treziak, Klaus Bzdziach

GESELLSCHAFT FÜR INTERREGIONALEN KULTURAUSTAUSSCH E.V.

STOWARZYSZENIE NA RZECZ MIĘDZYREGIONALNEJ WYMIANY KULTURALNEJ

Der Berliner Verein setzt sich für internationale Verständigung und grenzüberschreitende Kulturprojekte ein. Mit vielfältigen Begegnungen, Ausstellungen und Bildungsinitiativen stärkt er den Dialog zwischen europäischen Regionen, insbesondere zwischen Deutschland und Schlesien.

Berlińskie Stowarzyszenie działa na rzecz międzynarodowego porozumienia i transgranicznych projektów kulturalnych. Poprzez różnorodne spotkania, wystawy i inicjatywy edukacyjne wzmacnia dialog między regionami Europy, a w szczególności między Niemcami a Śląskiem.

Schlesienprojekte der Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch e.V.

- 1992.....Gründung der Gesellschaft durch Museumsfachleute, Geschichts- und Kunstinteressierte zur Förderung von Begegnung, Wissensaustausch und Diskussion über Kultur und Geschichte in Europa
- 1993.....Vortragsreihe „Perspektivwechsel. Junge polnische Wissenschaftler diskutieren umstrittene Kapitel der Geschichte Schlesiens“ mit 20 Expert:innen aus Berlin, Breslau, Oppeln und Kattowitz zu Flucht, Vertreibung, Neubesiedlung Schlesiens (1945–1949), Verflechtungen zwischen Berlin und Schlesien und der deutschen Minderheit.
- 1994.....Lesereise „Von Abschied und Ankunft“ mit Joanna Konopińska (Breslau) und Ursula Höntsch-Harendt (Berlin). Kooperation mit der Deutsch-Polnischen Gesellschaft Brandenburg.
- 1995.....Deutsch-polnische Ausstellung mit Publikation „Wach auf, mein Herz, und denke. Zur Geschichte der Beziehungen zwischen Schlesien und Berlin-Brandenburg von 1740 bis heute“. Kooperation mit dem Schlesischen Institut Oppeln und dem Kreuzberg Museum Berlin. Gezeigt in 7 deutschen und polnischen Städten, begleitet von Veranstaltungen in Berlin und Potsdam.
- 1998.....Deutsch-polnische Ausstellung mit Publikation „Die imposante Landschaft. Künstler und Künstlerkolonien im Riesengebirge im 20. Jahrhundert“. Kooperation mit Bezirksmuseum Hirschberg und Kreuzberg Museum Berlin. Weitere Stationen u.a. Breslau, Berlin, Görlitz, Ratingen.
- 2001.....Premiere des deutsch-polnischen Dokumentarfilms „Schlesiens wilder Westen. Ein Heimatfilm von Ute Badura“ in Berlin und Seiffershau/Kopanec. Kooperation mit Badura-Film (Berlin).
- 2002.....Deutsch-polnische Ausstellung mit Publikation „Das Tal der Schlösser und Gärten. Das Hirschberger Tal in Schlesien – ein gemeinsames Kulturerbe“ im Architekturmuseum Breslau. Kooperation mit Monumenta Silesiae e.V. dem Bezirksmuseum Hirschberg, dem Architekturmuseum Breslau und dem Zentrum für den Schutz historischer Landschaften aus Warschau. Gezeigt in 6 Städten, u. a. im Schloss Lomnitz, Hirschberg, Berlin, Dresden und Königswinter.
- 2010.....Dokumentarfilm „Häuser des Herrn“ über Kirchengeschichten aus Niederschlesien. Premiere in Berlin und Breslau, später an vielen weiteren Orten in Deutschland und Polen gezeigt. Kooperation mit Badura Film.

Projekty Stowarzyszenia na rzecz Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej związane ze Śląskiem

- 1992.....Założenie Stowarzyszenia przez muzealników, miłośników historii i sztuki w celu promowania spotkań i wymiany wiedzy między ludźmi z różnych regionów Europy oraz inicjowania dyskusji na temat kultury i historii.
- 1993.....Cykl wykładów „Zmiana perspektywy. Młodzi polscy naukowcy dyskutują o kontrowersyjnych rozdziałach historii Śląska” z 20 ekspertami z Berlina, Wrocławia, Opola i Katowic o tematyce ucieczki, wysiedleń i ponownych zasiedleń Śląska 1945–1949, powiązaniach między Berlinem a Śląskiem oraz mniejszości niemieckiej na Śląsku.
- 1994.....Podróż autorska „O pożegnaniu i przybyciu” z udziałem autorek Joanny Konopińskiej (Wrocław) i Ursuli Höntsch-Harendt (Berlin). Współpraca z brandenburskim oddziałem Niemiecko-Polskiego Towarzystwa.
- 1995.....Otwarcie niemiecko-polskiej wystawy „Obudź się, moje serce, i pomyśl. Historia stosunków między Śląskiem a Berlinem-Brandenburgią od 1740 roku do dziś”. Współpraca z Instytutem Śląskim w Opolu i Muzeum Kreuzberg w Berlinie. Wystawa prezentowana w 7 miastach niemieckich i polskich. Wydarzenia towarzyszące w Berlinie i Poczdamie.
- 1998.....Otwarcie niemiecko-polskiej wystawy „Wspaniały krajobraz. Artyści i kolonie artystyczne w Karkonoszach w XX wieku”. Współpraca z Muzeum Okręgowym w Jeleniej Górze i Muzeum Kreuzberg w Berlinie. Wystawa prezentowana w m.in. Wrocławiu, Berlinie, Görlitz, Ratingen.
- 2001.....Premiera niemiecko-polskiego filmu dokumentalnego Ute Badura pt. „Śląski Dzik Zachód” w Berlinie i w Kopańcu. Współpraca z Badura-Film (Berlin).
- 2002.....Otwarcie niemiecko-polskiej wystawy „Śląskie Elizjum. Dolina zamków i ogrodów. Dolina Jeleniej Góry na Śląsku – wspólne dziedzictwo kulturowe” w Muzeum Architektury we Wrocławiu. Współpraca z Monumenta Silesiae e.V., Muzeum Okręgowym w Jeleniej Górze, Muzeum Architektury we Wrocławiu oraz Centrum Ochrony Krajobrazów Historycznych w Warszawie. Wystawiana w 6 miastach m.in. w Zamku Łomnica, Jeleniej Górze, Berlinie, Dreźnie i Königswinter.
- 2010.....Premiera filmu dokumentalnego „Domy Pana. Historie kościołów na Dolnym Śląsku” w Berlinie i Wrocławiu, pokazy w licznych miastach w Polsce i Niemczech. Współpraca z Badura-Film Berlin.

LAUDATIO FÜR GESELLSCHAFT FÜR INTERREGIONALEN KULTURAUSTAUSSCH E. V.

Begegnungen und Erzählungen, Worte und Musik, Poesie und Vorträge, Ausstellungen und Publikationen, Avantgarde und Geschichte, Offenheit und Toleranz – für dies alles steht die Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch.

Sie wurde 1992 von Museumsmitarbeitern und kunst- und geschichtsinteressierten Menschen gegründet. Ihr Ziel war Begegnungen, Wissensaustausch und

Diskussionen zu kulturellen und historischen Themen zu fördern. Seitdem wird dies durch Förderung von persönlichen Beziehungen und die gemeinsame Umsetzung von Projekten in bedeutenden Kulturzentren, Museen, Kirchen und Kunstgalerien erreicht.

Die Anfänge der Gesellschaft sind mit den Regionen Mittel- und Osteuropas verbunden, wobei ein besonderer

Schwerpunkt auf der Förderung der deutsch-polnischen Verständigung und der Zusammenarbeit mit schlesischen Institutionen lag. Es entstanden zahlreiche Veranstaltungen wie beispielsweise „Perspektivwechsel. Junge polnische Wissenschaftler diskutieren über kontroverse Kapitel der Geschichte Schlesiens“. Eine Lesungsreihe zum Thema „Über Abschiede und Ankünfte“ mit den Autorinnen Joanna Konopińska und

Ursula Höntsch-Harendt wurde ins Leben gerufen. Hier hallten Geschichten über die Flucht und Vertreibung aus Schlesien in den Erinnerungen an die Schwierigkeiten eines Neuanfangs im zerstörten, fremden und noch ungewohnten Breslau wider. Die Ausstellung „Wach auf, mein Herz, und denke. Über die Geschichte der Beziehungen zwischen Schlesien und Berlin-Brandenburg von 1740 bis heute“ war ein Gemeinschaftsprojekt von 40 deutschen und polnischen Wissenschaftlern. Die zweisprachige, 600-seitige Begleitpublikation wurde durch Expertenvorträge, Diskussionen und Lesungen ergänzt.

Die kulturelle, wissenschaftliche und pädagogische Arbeit der Gesellschaft wurde um ein weiteres Wirkungsfeld ergänzt – Annäherungen und Begegnungen zwischen Menschen über Grenzen hinweg. Künstlerisch umgesetzt wurde dies beispielsweise in der Ausstellung „Imposante Landschaft. Künstler und Künstlerkolonien im Riesengebirge im 20. Jahrhundert“. Die Kunstgeschichte und das Schicksal der Künstler sind auch hier der Ausgangspunkt für Gespräche über die gemeinsame polnisch-deutsche Vergangenheit. Ein neues Kapitel ist die Zusammenarbeit mit Badura-Film an der Akademie der Künste in Berlin und der St.-Antonius-Kirche in Seiffershau im Riesengebirge, wo die Premiere des Dokumentarfilms „Der Wilde Westen Schlesiens. Heimatfilm von Ute Badura“ stattfand. Ein weiteres Projekt im Riesengebirge ist die Ausstellung „Das Tal der Schlösser und Gärten in Schlesien – gemeinsames kulturelles Erbe“.

Der Verein für interregionalen Kulturaustausch hat in Zusammenarbeit mit dem Verein zum Schutz der Kunst und Kultur

Schlesiens und der Stiftung Dominium Lomnitz den Wiederaufbau eines ehemaligen protestantischen Gebetshauses in Schönwalddau in Niederschlesien unterstützt. Die Mitglieder der Gesellschaft unterstützten auch die Entstehung der multimedialen Ausstellung „Schlesische Toleranz – Toleranz in Schlesien“, die die Geschichte der protestantischen Gebetshäuser im Hirschbergertal erzählt, und in Zusammenarbeit mit Badura-Film Berlin entsteht der nächste Film „Häuser des Herrn. Geschichten von Kirchen in Niederschlesien“. Die Mitglieder der Gesellschaft engagieren sich auch für den Schutz der Kulturlandschaft des Hirschbergertals. Die Gesellschaft hat ihre Aktivitäten auch auf Projekte zugunsten der kulturellen Vielfalt der Berliner Bevölkerung ausgeweitet, die gemeinsam mit Migranteninitiativen organisiert und durchgeführt werden. Das neueste, fantastische Projekt ist Velonotte International – eine Zeitreise mit dem Fahrrad und Musik in die Musterstadt der DDR und in die heutige der Kulturhauptstadt Europas: Chemnitz! Auch hier treffen verschiedene europäische Gemeinschaften, ihre Schicksale und Geschichten, spannende Orte, historische Erzählungen, Musik und Performance aufeinander und verbinden die Teilnehmer in einem gemeinsamen Raum der Kunst.

Die Projekte der Gesellschaft werden seit Jahren von vielen engagierten und angesehenen Künstlern, Fotografen, Museologen, Historikern, Kulturschaffenden, Filmemachern, Wissenschaftlern und verschiedenen Kunstliebhabern entwickelt. Dadurch ist sie nach wie vor ein lebendiger, kreativer Organismus, der die Sprache vieler Gemeinschaften spricht. Zahlreiche Fotoausstellungen

und Publikationen dokumentieren das offensichtliche und nicht offensichtliche, historische und gegenwärtige Alltagsleben von Deutschen und Polen, wie beispielsweise „Leben im Wagenlager in Berlin“ oder „Imposante Landschaft“, das den Künstlern und Künstlerkolonien im Riesengebirge gewidmet ist.

Die Arbeit der Gesellschaft leistet damit einen unschätzbaren Beitrag zur Förderung des kulturellen Dialogs und der Zusammenarbeit zwischen den Ländern und Völkern Mitteleuropas, insbesondere zwischen Polen und Deutschland. Das Engagement für die Stärkung der kulturellen Beziehungen über die Staatsgrenzen hinweg und die Förderung des interregionalen Austauschs trägt zur Vertiefung des Verständnisses und der Wertschätzung der gemeinsamen Geschichte und Kultur und damit zur weiteren Entwicklung des kulturellen Erbes Schlesiens und der kulturellen Arbeit der Schlesier bei.

Ich gratuliere den Gründern, Mitgliedern und Freunden, die die Tätigkeit der Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch unterstützt und mitgestaltet haben, sowie ihrer heutigen Vorsitzenden Ellen Röhner zur Verleihung des Sonderpreises des Kulturpreises Schlesien des Landes Niedersachsen 2025!

Agnieszka Ostapowicz
Geigerin & Kulturmanagerin

Filmaufnahmen zu „Schlesiens Wilder Westen“ in Seiffershau, 2000
Podczas zdjęć do filmu „Śląski Dzik Zachód“ w Kopańcu, 2000

Eröffnung der Ausstellung „Das Tal der Schlösser und Gärten“ im Architekturmuseum in Breslau, 2001
Otwarcie wystawy „Śląskie Elizjum. Dolina zamków i ogrodów.“ w Muzeum Architektury we Wrocławiu, 2001

LAUDACJA DLA STOWARZYSZENIA NA RZECZ MIĘDZYREGIONALNEJ WYMIANY KULTURALNEJ

Spotkania i opowieści, słowa i muzyka, poezja i wykłady, wystawy i publikacje, awangarda i historia, otwartość i tolerancja - to właśnie Towarzystwo Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej.

Powstało w 1992 roku z inicjatywy muzealników oraz osób zainteresowanych historią i sztuką, którzy postanowili promować spotkania i wymianę wiedzy, jak również dyskusje na tematy kulturalne i historyczne. Uznając, że cele te można osiągnąć poprzez osobiste relacje oraz wspólną realizację projektów w znaczących centrach kultury, muzeach, świątyniach oraz galeriach sztuki. Początki działalności Towarzystwa związane są z regionami Europy Środkowej i Wschodniej ze szczególną dbałością o rozwój polsko-niemieckiego porozumienia oraz intensyfikację współpracy ze śląskimi instytucjami. Tak też zainicjowano liczne wydarzenia jak na przykład: „Zmiana perspektywy. Młodzi polscy naukowcy dyskutują o kontrowersyjnych rozdziałach historii Śląska”. Organizowano spotkania autorskie „O pożegnaniach i przyjazdach” z autorkami Joanną Konopińską i Ursulą Höntsch-Harendt. Opowieści o ucieczce i wypędzeniu ze Śląska

wybrzmiewały w dialogu wspomnień o trudach nowego początku w zniszczonym, oswajanym, obcym Wrocławiu. Kolejna wystawa „Obudź się, serce moje, i pomyśl. O historii stosunków między Śląskiem a Berlinem-Brandenburgią od 1740 r. do dziś” była wspólnym projektem 40 niemieckich i polskich naukowców. Dwujęzyczna 600-stronicowa publikacja towarzysząca była wzbogaceniem szeregu wykładów eksperckich, dyskusji i odczytów. Spotkania ludzi ponad granicami to oblicze kolejnych działań kulturalnych, naukowych i edukacyjnych jak na przykład: artystyczna realizacja wystawy „Pejzaż imponujący. Artyści i kolonie artystyczne w Karkonoszach w XX wieku”. Historia sztuki i losy artystów są również tutaj przemyśleniami o wspólnej polsko-niemieckiej przeszłości. Nowym rozdziałem działalności jest współpraca z Badura-Film w Akademii Sztuk w Berlinie i kościele św. Antoniego w karkonoskim Kopańcu gdzie odbyły się premiery filmu dokumentalnego „Śląski Dzik Zachód. Film Ojczyźniany Ute Badury”. Inny karkonoski projekt to wystawa „Dolina pałaców i ogrodów. Kotlina Jeleniogórska na Śląsku - wspólne dziedzictwo kulturowe”. Towarzystwo Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej współpracując ze Stowarzyszeniem na rzecz Ochrony Sztuki i Kultury Śląska oraz

Fundacją Dominium Lomnitz wspierało odbudowę dawnego protestanckiego domu modlitwy w Rzęśniku na Dolnym Śląsku. Członkowie Towarzystwa wsparli również powstanie multimedialnej wystawy „Śląska Tolerancja - Tolerancja na Śląsku”, opowiadającej historię protestanckich kościołów w Kotlinie Jeleniogórskiej a we współpracy z Badura-Film Berlin zorganizowano premierę kolejnego filmu „Domy Pana. Historie kościołów na Dolnym Śląsku”.

Członkowie Towarzystwa angażują się również w ochronę krajobrazu kulturowego Kotliny Jeleniogórskiej. Towarzystwo poszerzyło działalność o projekty na rzecz różnorodnych kultur mieszkańców Berlina organizowane i realizowane wspólnie z inicjatywami migrantów. Najnowszy, fantastyczny projekt to Vellotte International - podróż w czasie na rowerze i przy muzyce do modelowego miasta NRD w Europejskiej Stolicy Kultury Chemnitz! Również tutaj spotykają się rozmaite społeczności europejskie, ich losy i opowieści, ekscytujące miejsca, narracje historyczne, muzyka i performance, łączące uczestników w jednej, wspólnej przestrzeni sztuki.

Projekty Towarzystwa od lat rozwija wielu zaangażowanych, cenionych artystów,

Inszenierung der Ankunft von Repatrianten in Oberschlesien in der Ausstellung „Wach auf, mein Herz, und denke“ im Schönhof des Landesmuseums Schlesien (heute Schlesisches Museum zu Görlitz), 1996
Inscenizacja przybycia repatriantów z Górnego Śląska na wystawie „Przebudź się, serce moje, i pomyśl” w Schönhof Śląskiego Muzeum Krajowego (dziś Muzeum Śląskie w Görlitz), 1996

© Schlesisches Museum zu Görlitz

Ellen Röhner, Dr. Przemek Wiatr und Stanisław Firszt bei der Eröffnung der Ausstellung „Die Imposante Landschaft. Künstler und Künstlerkolonien im Riesengebirge im 20. Jahrhundert“ im Bezirksmuseum (heute Riesengebirgsmuseum) in Hirschberg, 1998
Ellen Röhner, dr Przemek Wiatr i Stanisław Firszt podczas otwarcia wystawy „Wspaniały krajobraz. Artyści i kolonie artystyczne w Karkonoszach w XX wieku” w Muzeum Okręgowym (dziś Muzeum Karkonoskie) w Jeleniej Górze, 1998

© Bezirksmuseum

fotografików, muzealników, historyków, pracowników kultury, filmowców, naukowców i różnorodnych miłośników sztuk. Dzięki temu jest ono wciąż żywym, twórczym organizmem przemawiającym językiem wielu społeczności. Liczne wystawy fotografii i publikacje dokumentują codzienność oczywistą i nieoczywistą, historyczną i obecną Niemców i Polaków, np. „Życie w wagonie-taborze w Berlinie” czy „Pejzaż imponujący”, poświęconym

artystom i koloniom artystycznym w Karkonoszach.

Praca Towarzystwa to dzięki temu nieoceniony wkład w promowanie dialogu kulturowego i we współpracę między krajami i narodami Europy Środkowej w szczególności Polski i Niemiec. Zaangażowanie w umacnianie stosunków kulturalnych ponad granicami państw i promowanie wymiany międzyregionalnej przyczynia się do pogłębienia zrozumienia i docenienia wspólnej historii i kultury, a zatem i dalszego rozwoju dziedzictwa

kulturowego Śląska oraz pracy kulturalnej Ślązaków.

Gratuluję założycielom, członkom i przyjaciółom, którzy wspierali i pomagali kształtować działalność Towarzystwa Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej oraz reprezentującej ich dzisiaj przewodniczącej Ellen Röhner Nagrody Specjalnej Nagrody Kulturalnej Śląska Dolnej Saksonii 2025!

Agnieszka Ostapowicz
skrzypaczka, menedżerka kultury

© Hans-Peter Meister

Beim Aufbau der Ausstellung „Wach auf, mein Herz, und denke“ im Historischen Museum in Breslau, 1995
Podczas przygotowań do wystawy „Przebudź się, serce moje, i pomyśl“ w Muzeum Historycznym Miasta Wrocławia, 1995

DANKSAGUNG

Ich freue mich sehr, heute den Sonderpreis des Kulturpreises Schlesien hier entgegennehmen zu dürfen – und zwar stellvertretend für alle Mitstreiterinnen und Mitstreiter, die die Arbeit der Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch in den vergangenen Jahrzehnten unterstützt und mitgestaltet haben.

Die Idee, die Gesellschaft – im Grunde ein kleiner, engagierter Verein – zu gründen, hatten wir schon gleich nach dem Fall der Berliner Mauer – also vor 35 Jahren. Wir waren damals eine Gruppe enthusiastischer junger Menschen, die Schlesien gerade für sich entdeckt hatte. Es waren vor allem Berlinerinnen und Berliner – teils mit polnischem Hintergrund, teils Nachfahren von Vertriebenen – die mehr über diese Region im Herzen Europas und über ihre reiche Geschichte und Kultur erfahren wollten.

Wir hatten das Glück, mit unseren Aktivitäten in den frühen 1990er Jahren zu starten, als der „Eiserne Vorhang“ gerade gefallen, der Vertrag über gute Nachbarschaft zwischen Deutschland und Polen noch druckfrisch und Chancen für einen vorbehaltlosen und offenen Austausch von Wissen, verschiedenen Erfahrungen und Meinungen plötzlich riesengroß waren.

Wir stießen mit unseren Fragen entgegen unserer Erwartungen überall auf offene Ohren. Doch deutlicher, als wir es erwartet hatten, waren die Antworten sehr unterschiedlich. Wir hatten oft den Eindruck, von mindestens zwei verschiedenen Schlesien zu hören. Von einem, mit einer 700jährigen goldenen deutschen Geschichte, die 1945 abrupt abgebrochen war und von einem anderen, das mit dem Untergang des

schlesischen Piasten-Geschlechts geendet und 1945 wieder begonnen hatte. Uns war schnell klar – wir müssen miteinander reden! Wir müssen uns die verschiedenen Etappen der Geschichte Schlesiens, die verschiedenen Beurteilungen und auch die persönlichen Erfahrungen der Menschen in dieser Region gegenseitig erzählen, sie aufschreiben und in einer zweisprachigen Ausstellung darstellen. Allerdings ohne die verschiedenen Sichtweisen zu vereinheitlichen.

Gemeinsam mit vielen damals meist ebenso jungen Deutschen und Polen konnten wir seither einige Vorhaben realisieren, über deren Gelingen wir rückwirkend manchmal selber staunen. In verschiedenen Projekten konnten wir so mehrere deutsch-polnische Ausstellungen und Publikationen erarbeiten und auch Filme über deutsch-polnische Themen auf den Weg bringen.

Inzwischen sind wir – die jungen Enthusiasten von damals – alle etwas älter geworden. Doch immer noch denke ich sehr gern an die gemeinsame Zeit zurück – an die vielen Museumsfachleute, Historikerinnen und Historiker, Kunst- und Kulturschaffenden, Filmschaffenden sowie all jene, die bereit waren, mit ihrer Lebenserfahrung und ihrem Wissen als Zeitzeuginnen und Zeitzeugen unsere Projekte zu unterstützen und mit unserer kleinen Gesellschaft zusammenzuarbeiten. Viele von ihnen sind nicht mehr unter uns, aber unvergessen! Diesen Preis möchte ich all den Menschen widmen, die diesen Weg mit uns gegangen sind.

Ellen Röhner
Gesellschaft für interregionalen Kulturaustausch e.V.

PODZIĘKOWANIA

Bardzo się cieszę, że mogę dziś odebrać Nagrodę Specjalną Nagrody Kulturalnej Śląska. Przyjmuję ją w imieniu wszystkich towarzyszy drogi, którzy w ostatnich dziesięcioleciach wspierali i współtworzyli działalność Stowarzyszenia na rzecz Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej.

Pomysł założenia stowarzyszenia – a jest to w zasadzie niewielki, zaangażowany związek – pojawił się zaraz po upadku muru berlińskiego, czyli 35 lat temu. Byliśmy wówczas grupą entuzjastycznych młodych ludzi, którzy właśnie odkryli dla siebie Śląsk. Byliśmy głównie berlińczykami – częściowo pochodzenia polskiego, częściowo potomkami samych wysiedleńców – którzy pragnęli dowiedzieć się więcej o tym regionie w samym sercu Europy oraz o jego bogatej historii i kulturze.

Mieliśmy szczęście móc rozpocząć naszą działalność na początku lat 90. Wówczas, w czasach upadku „żelaznej kurtyny” oraz świeżo zawartej umowy o dobrym sąsiedztwie między Niemcami a Polską, możliwości bezwarunkowej i otwartej wymiany wiedzy oraz różnych doświadczeń i opinii nabrały nagle ogromnego znaczenia.

Wbrew naszym oczekiwaniom, nasze pytania spotkały się wszędzie z otwartością. Jednak odpowiedzi na nie były znacznie bardziej zróżnicowane, niż się spodziewaliśmy. Często mieliśmy wrażenie, że słyszymy o co najmniej dwóch różnych Śląskach. O jednym z niemiecką 700-letnią złotą historią, która została nagle przerwana w 1945 roku. Drugi Śląsk, to ten który zakończył

się wraz z upadkiem dynastii Piastów Śląskich i rozpoczął się ponownie w 1945 roku. Szybko sobie uświadomiliśmy – musimy ze sobą rozmawiać! Musimy opowiedzieć sobie nawzajem o różnych etapach historii Śląska, różnych ocenach oraz o osobistych doświadczeniach ludzi z tego regionu. Spisać je i przedstawić w ramach dwujęzycznej wystawy. Jednak utrzymując różne perspektywy widzenia.

Wspólnie z licznymi Niemcami i Polakami, naszymi rówieśnikami, udało nam się zrealizować wiele projektów, których sukcesem sami czasami byliśmy zaskoczeni. W ramach różnych akcji udało nam się zorganizować niemiecko-polskie wystawy oraz wydać publikacje, a także nakręcić filmy o tematyce niemiecko-polskiej.

W międzyczasie my – młodzi entuzjaści z tamtych czasów – nieco się postarzeliliśmy. Jednak nadal bardzo miło wspominaliśmy wspólnie spędzony czas – wielu muzealników, historyków, artystów i twórców kultury, filmowców, a także wszystkich tych, którzy byli gotowi wesprzeć nasze projekty swoim doświadczeniem życiowym i wiedzą jako świadkowie historii współpracowali z naszym małym stowarzyszeniem. Wielu z nich już nie ma wśród nas, ale pozostaną w naszej pamięci!

Chciałabym zadedykować zatem tę nagrodę wszystkim osobom, które towarzyszyły nam w tej podróży.

Ellen Röhner
Stowarzyszenie na rzecz Międzyregionalnej Wymiany Kulturalnej

Ausstellung „Die Imposante Landschaft. Künstler und Künstlerkolonien im Riesengebirge im 20. Jahrhundert“ im Rathaus in Breslau, 2001
Wystawa „Wspaniały krajobraz. Artyści i kolonie artystyczne w Karkonoszach w XX wieku” w Ratuszu we Wrocławiu, 2001

© Ellen Röhner

DIE BISHERIGEN PREISTRÄGERINNEN UND PREISTRÄGER DOTYCHCZASOWE LAUREATKI I DOTYCHCZASOWI LAUREACI

Hauptpreis Nagroda Główna

1977 Hans Lipinski-Gottersdorf, Schriftsteller pisarz **1978** Horst Bienek, Schriftsteller pisarz **1979** Herbert Volwahren, Bildhauer rzeźbiarz **1980** Günter Bialas, Komponist kompozytor **1981** Leonie Ossowski, Schriftstellerin pisarka **1982** Alexander Camaro, Maler malarz **1983** Hans Model, Glasgestalter rzeźbiarz w szkłe **1984** Gerhard Schwarz, Komponist kompozytor **1985** Hans Jatzlau, Maler malarz **1986** Dagmar Nick, Schriftstellerin pisarka **1987** Heino Schubert, Komponist kompozytor **1988** Karlheinz Goedtke, Bildhauer rzeźbiarz **1989** Herbert Aulich, Maler und Grafiker malarz i grafik **1990** Markus von Gosen, Maler und Grafiker malarz i grafik **1991** Heinz Piontek, Schriftsteller pisarz **1992** Georg Katzer, Komponist kompozytor **1993** Lothar Quinte, Maler malarz **1994** Tadeusz Różewicz, Schriftsteller pisarz **1995** Kurt Masur, Dirigent dyrygent **1996** Fritz Stern, Historiker historyk **1997** Henryk Mikołaj Górecki, Komponist kompozytor **1998** Urszula Koziół, Lyrikerin poetka **1999** Janosch, Schriftsteller und Maler pisarz i malarz **2000** Christoph Eschenbach, Dirigent dyrygent **2001** Sigmar Polke, Maler malarz | Franciszek Pieczka, Schauspieler aktor | Alfons Nossol, Erzbischof arcybiskup | Peter H. Neumann, Lyriker poeta **2002** Dietrich Erdmann, Komponist kompozytor | Józef Hałas, Maler malarz | Heinrich Trierenberg, Schriftsteller pisarz | Paweł Mykietyn, Komponist kompozytor **2003** Dieter Hildebrandt, Kabarettist artysta kabaretu | Norbert Honsza, Germanist germanista | Horst Fuhrmann, Historiker historyk | Olga Tokarczuk, Schriftstellerin pisarka **2004** Karl Dedecius, Übersetzer und Herausgeber tłumacz i wydawca | Jan Harasimowicz, Kunst- und Kulturhistoriker historyk kultury i sztuki **2005** Angelika Marsch, Wissenschaftlerin naukowiec | Tadeusz Kijonka, Lyriker poeta **2006** Siegbert Amler, Bildhauer und Maler rzeźbiarz i malarz | Małgorzata Dajewska, Glasgestalterin rzeźbiarka w szkłe **2007** Renata Schumann, Schriftstellerin pisarka | Jan Miodek, Philologe filolog **2008** Anna Malicka Zamorska, Bildhauerin rzeźbiarka Hubert Unverricht, Musikwissenschaftler muzykolog **2009** Rotraud Schöne, Schriftstellerin pisarka | Jerzy Ilkosz, Kunsthistoriker historyk sztuki **2010** Ewa Michnik, Dirigentin dyrygentka | Arno Herzig, Historiker historyk **2011** Matthias Kneip, Schriftsteller pisarz | Stanisław Wysocki, Bildhauer rzeźbiarz **2012** Ute Badura, Regisseurin režyser filmowy | Piotr Oszczanowski, Kunsthistoriker historyk sztuki **2013** Helga Storck, Harfenistin harfistka | Andrzej Niedzielenko, Historiker historyk **2014** Beata Maciejewska, Journalistin dziennikarka | Norbert Heisig, Deutsch-Polnische Gesellschaft Universität Breslau Niemiecko Polskie Towarzystwo Uniwersytetu Wrocławskiego **2015** Kinga Preis, Schauspielerin aktorka | Sabrina Janesch, Schriftstellerin pisarka **2016** Julita Izabela Zaprucka, Museumsdirektorin Dyrektor muzeum | Hans Dieter Rutsch, Autor und Regisseur pisarz i režyser **2017** Karin Kaper, Regisseurin režyser | Sławomir Niciejka, Historiker, Biograf und Autor historyk, biograf i autor **2018** Andrzej Kosendiak, Künstler, Dirigent und Pädagoge artysta, dyrygent i pedagog | Joachim Bahlcke, Historiker historyk **2019** Zbigniew Horbowy, Glasdesigner Projektant szkła | Helmut Goebel, ehrenamtlicher Denkmalpfleger konserwator i opiekun zabytków **2020** Aleksandra Kurzak, Opern- und Operettensängerin piosenkarka operowa | Matthias Weber, Historiker historyk **2021** Sylwester Chęciński, Film- und Fernsehregisseur režyser filmowy i telewizyjny | Roswitha Schieb, freie Buchautorin, Essayistin und Publizistin autorka, eseistka i publicystka **2022** Agnieszka Ostapowicz, Geigerin und Musikmanagerin skrzypaczka i menedżerka | Dr. Beate Störckuhl, Kunsthistorikerin historyczka sztuki **2023** Dr. Marek Krajewski, Autor pisarz | Dr. Matthias von Hülsen, Kinderarzt pediatra **2024** Prof. Dr. habil. Ewa Sabine Chojecka, Kunsthistorikerin historyczka sztuki | Nicola Remig, HAUS SCHLESIEN

Förderpreis Nagroda Wspierająca

1977 Martin Christoph Redel, Komponist kompozytor **1978** Christian Mischke, Maler und Grafiker malarz i grafik **1979** Wolfgang Bittner, Schriftsteller pisarz | Reiner Schwarz, Maler und Grafiker malarz i grafik **1980** Christian Rickert, Maler und Grafiker malarz i grafik | Monika Taubitz, Schriftstellerin pisarka **1981** Eckard Alker, Maler und Grafiker malarz i grafik | Michael Denhoff, Komponist kompozytor **1982** Brigitta Heyduck, Malerin malarka | Michael Lobe, Schriftsteller pisarz **1983** Gerd Peter Eigner, Schriftsteller pisarz | Udo Kaller, Maler und Grafiker malarz i grafik **1984** Konrad Mätzig, Maler malarz | Ralf Thenior, Schriftsteller pisarz **1985** Christian Ridil, Komponist kompozytor | Horst Kuhnert, Bildhauer rzeźbiarz

Sonderpreis Nagroda Specjalna

1981 Wolfgang von Websky, Maler malarz **1982** Alexander Ecklebe, Komponist kompozytor **1983** Kurt Heynicke, Schriftsteller pisarz **1984** Ruth Storm, Schriftstellerin pisarka **1985** Reinhard Baumgart, Schriftsteller pisarz **1986** Oswald Malura, Maler malarz **1987** Gerhard Neumann, Maler malarz **1988** Dagmar von Mutius, Schriftstellerin pisarka **1989** Ernst Günther Bleisch, Lyriker poeta **1990** Lutz Besch, Schriftsteller und Regisseur pisarz i režyser | Heinz Tobolla, Bildhauer und Grafiker rzeźbiarz i grafik **1991** Elsbeth Siebenbürger, Bildhauerin rzeźbiarka | Maciej Łagiewski, Museumsdirektor dyrektor muzeum **1992** Stefan Arczyński, Fotokünstler artysta fotografik | Harald Gerlach, Schriftsteller pisarz **1993** Christine Koschel, Lyrikerin poetka | Feliks Przybylak, Übersetzer tłumacz | Henryk Tomaszewski, Mime und Theaterregisseur aktor mim i režyser teatralny **1994** Piotr Maniurka, Museumsdirektor dyrektor muzeum | Peter Sommer, Bildhauer und Maler rzeźbiarz i malarz | Liz Wieskerstrauch, Schriftstellerin pisarka **1995** Kazimierz Kutz, Regisseur und Drehbuchautor režyser filmowy i scenarzysta | Maria Frisé, Schriftstellerin pisarka | Eugeniusz Get Stankiewicz, Grafiker grafik **1996** Wojciech Kilar, Komponist kompozytor | Tadeusz Strugała, Dirigent dyrygent | Henryk Bereska, Übersetzer tłumacz **1997** Karl Heinz Türk, Bildhauer rzeźbiarz | Michael Zeller, Schriftsteller pisarz | Lothar Herbst, Lyriker und Journalist poeta i dziennikarz **1998** Ekkehard Kuhn, Journalist dziennikarz | Karin Reschke, Schriftstellerin pisarka | Paweł Kozerski, Museumsdirektor dyrektor muzeum **1999** Witold Szalonek, Komponist kompozytor | Rudolf Walter, Musikwissenschaftler muzykolog | Henryk Waniek, Maler und Schriftsteller malarz i pisarz **2000** Norbert Conrads, Historiker historyk | Jan Jakub Kolski, Regisseur režyser | Krzesława Maliszewska, Malerin malarka **2005** Herbert Hupka, Journalist und Schriftsteller dziennikarz i pisarz **2006** Edith-Stein-Gesellschaft Breslau Товарищество им. Едыты Штейн в Вроцлавиу **2007** Hoffmann-von-Fallersleben-Gesellschaft Wolfsburg Fallersleben Товарищество им. Хоффманна фон Фаллерслебен Вольфсбург Фаллерслебен | Institut für Germanistische Philologie der Universität Breslau, Lehrstuhl für Kultur der Deutschsprachigen Länder und Schlesiens Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego, Zakład Kultury Krajów Niemieckojęzycznych i Śląska **2008** „die horen.“ Zeitschrift für Literatur, Kunst und Kritik „die horen.“ Czasopismo poświęcone literaturze, sztuce i krytyce **2009** Freya von Moltke-Stiftung für das Neue Kreisau Fundacja Freya von Moltke-Stiftung dla Nowej Krzyżowej **2010** Bente Kahan, Schauspielerin und Sängerin aktorka i pieśniarka **2011** Alfred Theisen, Journalist und Herausgeber dziennikarz i wydawca **2012** RAR Künstlergruppe grupa artystyczna RAR **2013** ATUT Bildungsverlag Oficyna Wydawnicza ATUT **2014** Erika-Simon-Stiftung Rinteln Fundacja im. Eriki Simon z Rinteln **2015** Melitta Sallai, Stiftung Bildungsstätte Muhrau Fundacja Ośrodek Edukacyjny w Morawie **2016** Papiermuseum in Bad Reinerz Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroj Deutsche Sozial-Kulturelle Gesellschaft in Breslau Niemieckie Towarzystwo Społeczno Kulturalne we Wrocławiu **2017** Verein Pro Liberis Silesiae – Stowarzyszenie Pro Liberis Silesiae **2018** Stiftung Schlösser und Gärten im Hirschberger Tal Fundacja Dolina Pałaców i Ogrodów Kotliny Jeleniogórskiej **2019** Verein zur Pflege schlesischer Kunst und Kultur e. V. Stowarzyszenie Pielęgnacji Sztuki i Kultury Śląska **2020** Stiftung zur Pflege des industriellen Erbes Schlesiens Fundacja Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego Śląska **2021** Deutsch-Polnisches Jugendjazzorchester – Polsko-Niemiecka Młodzieżowa Orkiestra Jazzowa Festival Berge der Literatur Festiwal Góry Literatury **2022** Dr. Ingrid Hartmann, Eigentümerin und Schöpferin des neuen Konzepts rund um das Schloss Pakoszów bei Jelenia Góra właścicielka i inicjatorka nowej koncepcji Pałacu Pakoszów niedaleko Jeleniej Góry **2023** Karolina Kuszyk, Autorin, Literaturübersetzerin und Lehrbeauftragte Autorka, tłumaczka, wykładowczyni **2024** Förderverein für junge Musiker aus Deutschland und Polen e. V. Stowarzyszenie Wspierające Młodych Muzyków z Niemiec i Polski | Gemeinde Stoszowice – der Begegnungsort Festung Silberberg Gmina Stoszowice – miejsce spotkań Twierdza Srebrna Góra

Stipendium Stipendium

1986 Herbert Volz, Bildhauer rzeźbiarz | Folker Lerche, Maler und Grafiker malarz i grafik **1987** Rainer Zimnik, Schriftsteller, Maler und Grafiker pisarz, malarz i grafik | Dietmar Scholz, Schriftsteller pisarz **1988** Hans Georg Bulla, Lyriker poeta | Günther Knipp, Grafiker grafik **1989** Gisela Walther, Malerin und Zeichnerin malarka i rysownicza | Peter Kiesewetter, Musiker muzyk **1990** Wolfgang Bulla, Grafiker und Plastiker grafik i plastyk **1991** Herbert Grützner, Maler und Bildhauer malarz i rzeźbiarz **1992** Jan Szmatoch, Grafiker grafik

IMPRESSUM STOPKA WYDAWNICZA

Herausgeber *Wydawca*
Niedersächsisches Ministerium für
Inneres, Sport und Digitalisierung
Schiffgraben 12, 30159 Hannover

Gestaltung *Layout*
Linienflug Design GmbH

Übersetzungen *Tłumaczenia*
Angelika Niedhart-Cord

Korrektur *Korekta*
Anton Stiller

Redaktion *Redakcyjny*
Nadine Bunzler-Devoucoux

Die Texte und Bilder dieser Publikation sind
urheberrechtlich geschützt. Die Weiterverwendung
ist nur nach vorhergehender, ausdrücklicher
Genehmigung gestattet.

Teksty i zdjęcia niniejszej publikacji są chronione
prawem autorskim. Wykorzystanie dozwolone
wyłącznie za wyraźną zgodą autora.

